SchoolWerkt!

Over jongeren en jongvolwassenen in de RMC-regio Utrecht

Factsheet meting 2022

Kelly Beurskens
Britt Visser
Rita Kennis

Nijmegen, mei 2023

KBA Nijmegen

Projectnummer: 2021.058

© 2023 KBA Nijmegen

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook, en evenmin in een retrieval systeem worden opgeslagen, zonder de voorafgaande schriftelijke toestemming van KBA Nijmegen.

No part of this book/publication may be reproduced in any form, by print, photoprint, microfilm or any other means without written permission from the publisher.

Inhoudsopgave

De belangrijkste uitkomsten 5

1 Inleiding 7
1.1 De SchoolWerkt-monitor 7
1.2 Begrippen en definities 8
1.3 Data en privacy 8
1.4 Overzicht van tabellen 10

2 Uitkomsten 11
2.1 De jongeren in de regio 11
2.2 Hoe gaat het met de jongeren in de regio? 12
2.3 Aandacht voor speciaal 17
2.4 Loopbanen in het vo 24
2.5 Startkwalificatie en voortijdig schoolverlaten 31

De belangrijkste uitkomsten

In deze rapportage presenteren we de uitkomsten over de zesde meting van de SchoolWerkt-monitor. Anders dan in de afgelopen twee metingen, was het aantal coronamaatregelen in het schooljaar waar deze meting betrekking op heeft beperkt. Daardoor wordt in deze meting beter zichtbaar wat de effecten van de coronacrisis zijn (geweest).
De belangrijkste uitkomsten van de zesde meting zijn ook visueel verwerkt in een infographic. Deze infographic is hier te vinden.

Hoe gaat het met de jongeren in de regio

- Met veruit de meeste jongeren in de regio gaat het goed. Zij volgen een opleiding en/of hebben een startkwalificatie. In deze zesde meting zien we een daling in de onderwijsdeelname ten opzichte van meting 5. Ondanks deze daling zien we bij het terugkijken over meerdere jaren een stijgende trend. Dit zien we in het bijzonder bij 22-jarigen, maar ook bij 18- en 20-jarigen. Het gaat hierbij voornamelijk om jongeren die in het bezit zijn van een startkwalificatie en een opleiding volgen. De meerderheid van de vsv'ers die vorig jaar terugkeerden naar onderwijs volgen ook tijdens deze meting nog onderwijs.
- Het aantal jongeren per jaargroep dat het initieel onderwijs verlaat zonder startkwalificatie is in deze meting weer op vergelijkbare hoogte met de eerdere metingen: circa 1.000 jongeren. Dit is in lijn met de, ook landelijk zichtbare, stijging in het aantal vsv'ers.

Aandacht voor speciaal

- Een deel van de jongeren in de regio heeft extra aandacht en ondersteuning nodig om onderwijs te (kunnen) volgen. In de SchoolWerkt-monitor kijken we naar de effecten die dit heeft op de schoolloopbaan. Daarnaast heeft deze ondersteuning ook belangrijke andere effecten die niet in de schoolloopbaancijfers zijn terug te zien, zoals ondersteuning van het gezin en het verbeteren van het welbevinden van de jongere. Dat geldt met name voor de ondersteuning en begeleiding die geboden wordt binnen het vso cluster 4, OPDC Utrecht en de entreeopleiding. De opbrengsten van de inspanningen die binnen deze school/onderwijstypen worden gedaan zijn dus groter dan alleen het behalen van een diploma of startkwalificatie.
- Kwetsbare jongeren zijn vaker vsv'er dan niet-kwetsbare jongeren en halen minder vaak een startkwalificatie. Ruim één op de vijf kwetsbare 22-jarigen is voortijdig schoolverlater en bijna de helft heeft op die leeftijd (nog) geen startkwalificatie behaald. De eerdergenoemde ontwikkelingen in de onderwijsdeelname (een daling t.o.v. de vijfde meting, maar meerjarige stijging) zien we ook terug bij de kwetsbare groep 22-jarigen. Dat geldt ook voor de stijging van het percentage vsv'ers.
- Het percentage overstappers van vso cluster 4 naar mbo dat na vier jaar in het bezit is van een startkwalificatie, heeft zich sinds een paar jaar gestabiliseerd. Het gaat om ongeveer de helft van de vso- overstappers. Bij de overstappers van praktijkonderwijs naar mbo was dit beeld in de vorige metingen vergelijkbaar met de vso-overstappers. In deze meting zien we dat het aandeel jongeren dat vier jaar na de overstap een startkwalificatie heeft behaald is gestegen naar tweederde. Overstappers van het OPDC naar het mbo vergaat het minder succesvol op het mbo. Slechts een derde slaagt er in om na vier jaar een startkwalificatie te behalen.

Loopbanen in het vo

- De havo vormt een belangrijke, grote onderwijssoort binnen het vo, waarbinnen veel op- en afstroom plaatsvindt. De situatie op de havo is grotendeels vergelijkbaar met de situatie van voor de coronacrisis (meting 1 t/m 3).
- Wat wel opvalt is de stijging van vmbo-g/t leerlingen die doorstromen naar de havo. Het gaat om bijna een kwart van de vmbo-g/t leerlingen. De verklaring voor deze stijging lijkt tweeledig te zijn. Allereerst lijken de veranderingen in het doorstroomrecht, en de daarmee gepaard gaande verwachting dat meer vmbo-g/t-leerlingen zouden doorstromen naar de havo, voor het eerst zichtbaar in de cijfers. Daarnaast bestaat er ook een vermoeden dat een deel van deze stijging een (verlaat) corona-effect is.
- De slagingspercentages van havisten zijn gedaald, dit is met name sterk zichtbaar voor leerlingen die eerder vanuit vmbo-g/t zijn doorgestroomd. Dit kan geen gevolg zijn van de stijging van de doorstroom, deze leerlingen hebben nog geen examen gedaan.
- De verblijfsduur binnen het vo in brede zin (alle onderwijstypen) is vergelijkbaar met de vorige metingen. Dat betekent dat ongeveer driekwart van alle vo-leerlingen de opleiding binnen de nominale duur afrondt.

Startkwalificatie en voortijdig schoolverlaten

- Cijfers van het ministerie van OCW en de cijfers uit deze meting laten zien dat het aantal nieuwe voortijdig schoolverlaters in de RMC-regio in 2021-2022 sterk is gestegen. Deze stijging is ook landelijk zichtbaar en wordt verklaard door corona-effecten en de krappe arbeidsmarkt. Vooral met 18 jaar neemt het aantal voortijdig schoolverlaters sterk toe als gevolg van het einde van de kwalificatieplicht.
- De werk- en inkomenssituatie van vsv'ers is al jaren stabiel. Driekwart van de groep 22-jarige vsv'ers heeft het afgelopen jaar gewerkt en 55 procent heeft inkomsten boven het niveau van het wettelijk minimumloon. Dat is vergelijkbaar met voorgaande metingen. Corona en veranderingen op de arbeidsmarkt lijken geen invloed te hebben op deze groep jongeren. Desondanks blijft de situatie op de arbeidsmarkt van veel van deze jongeren kwetsbaar, en hun kansen op het kunnen opbouwen van een zelfstandig bestaan en het voorzien in hun eigen inkomen lijken beperkt.
- Het totale aantal opleidingsstakers in het eerste jaar van het mbo is gestegen naar ruim dertig procent. We zien een stijging in zowel het aantal opleidingsstakers dat met een andere opleiding herstart (switcht), als een stijging in het aantal jongeren dat uitvalt. Met name het aantal uitvallers is sterk gestegen. Desondanks herstart nog steeds het grootste deel van de opleidingsstakers met een nieuwe opleiding (75%).

1 Inleiding

In de afgelopen jaren is in de RMC-regio Utrecht veel bereikt op het gebied van voortijdig schoolverlaten, mede door de jarenlange samenwerking tussen voortgezet onderwijs, middelbaar beroepsonderwijs en gemeenten in de regio. Deze partners ontwikkelden in 2015 de SchoolWerkt-agenda. Het doel van deze gezamenlijke agenda is om zoveel mogelijk jongeren te begeleiden naar kansrijke deelname aan de samenleving. Extra aandacht is er voor (kwetsbare) jongeren in het onderwijs, jongeren die al langere tijd school zonder startkwalificatie hebben verlaten en jongeren die de overstap van onderwijs naar werk maken. De SchoolWerkt-agenda is met concrete maatregelen uitgewerkt in een gezamenlijke aanpak voortijdig schoolverlaten. In januari 2021 is een nieuw regionaal programma voor de periode 2020-2024 gestart.

1.1 De SchoolWerkt-monitor

De gemeente Utrecht heeft namens de gezamenlijke partijen in de SchoolWerkt-agenda opdracht verleend voor monitoring: de SchoolWerkt-monitor. In de SchoolWerkt-monitor staan de jongeren en jongvolwassenen die woonachtig zijn in de RMC-regio Utrecht en hun schoolloopbaan centraal. Hoe het met deze jongeren en jongvolwassenen gaat is de hoofdvraag van deze monitor: zitten ze op school, halen ze een diploma, krijgen ze ondersteuning, hebben ze werk?

De eerste meting van de SchoolWerkt-monitor is in januari 2018 verschenen. De schoolloopbaan van alle jongeren en jongvolwassenen in de regio is in deze meting kwantitatief in beeld gebracht (peildatum 1 oktober 2017). Sindsdien is er sprake van een jaarlijkse monitoring. Vanaf de derde meting (peildatum 1 oktober 2019) heeft de SchoolWerkt-monitor de vorm van een, meer beknopte, kwantitatieve factsheet.

De publicaties van de eerste tot en met de vijfde meting van de SchoolWerkt-monitor zijn hier te vinden:

- SchoolWerkt-monitor 2017
- SchoolWerkt-monitor 2018
- SchoolWerkt-monitor 2019
- SchoolWerkt-monitor 2020
- SchoolWerkt-monitor 2021

De belangrijkste uitkomsten van de vijfde en zesde meting van de SchoolWerkt-monitor zijn ook visueel verwerkt in een infographic:

- Infographic SchoolWerkt-monitor 2021
- Infographic SchoolWerkt-monitor 2022

Zesde meting
Ook in 2023 wordt er weer een update gegeven van de kengetallen die in de eerdere metingen zijn gepresenteerd.[1] We lichten opvallende uitkomsten toe in tekst bij de tabellen.
In deze zesde meting blijft het, net als in de vorige metingen, mogelijk om in de digitale versie door te klikken naar uitgebreidere tabellen. Veel van de tabellen bieden de gelegenheid cijfers uit te splitsen naar bijvoorbeeld gemeente, subregio of samenwerkingsverband.

Terug naar normaal?
De laatste twee metingen betroffen bijzondere schooljaren, waarin als gevolg van het coronavirus verschillende maatregelen werden getroffen. In de vierde en vijfde meting zagen we de effecten van het begin van de coronacrisis in het onderwijs terug in de SchoolWerkt-monitor. Zo zagen we een stijging van de slagingspercentages in het vo in de vierde meting en een forse stijging van de onderwijsdeelname in de vijfde meting. In het schooljaar waar deze zesde meting betrekking op heeft, was het aantal coronamaatregelen beperkt. Na januari 2022 hebben er geen schoolsluitingen meer plaatsgevonden. Examenleerlingen deden gewoon examen, maar hadden nog wel recht op een extra herkansing. Doordat er relatief weinig coronamaatregelen van kracht zijn geweest tussen oktober 2021 en oktober 2022, wordt in deze meting beter zichtbaar wat de effecten van de coronacrisis zijn geweest. Zetten deze trends door? Of waren deze effecten tijdelijk en gaan we weer terug naar 'normaal'? Daar wordt in deze rapportage specifiek aandacht aan besteed.

1.2 Begrippen en definities

In deze rapportage worden verschillende definities en begrippen gebruikt. Een toelichting op de belangrijkste begrippen en de manier waarop deze in de data zijn geoperationaliseerd vindt u hier.

1.3 Data en privacy

In de SchoolWerkt-monitor wordt gebruik gemaakt van verschillende data. De data zijn afkomstig van de gemeente Utrecht, mbo-instellingen in de regio, de Overstap en het OPDC Utrecht. We hebben alle data gekoppeld tot één databestand: het SchoolWerkt-bestand. Tenzij anders vermeld, zijn alle cijfers, grafieken en tabellen in deze rapportage gebaseerd op dit bestand.
De waarborging van de privacy van de jongeren en jongvolwassenen in de monitor staat voorop. Daarom zijn er met alle dataleveranciers duidelijke afspraken gemaakt en is er gewerkt met een procedure die voldoet aan de privacywetgeving. Een uitgebreide verantwoording van de werkwijze vindt u hier.

Veranderingen in de aangeleverde data
Voor de analyses van de SchoolWerkt-monitor wordt er gebruik gemaakt van Bron-bestanden van DUO. Per eind oktober 2021[2] heeft DUO wijzigingen doorgevoerd in alle Bron-bestanden die door DUO worden aangeleverd. Waar tot voorheen in ieder geleverd Bron-bestand álle jongeren

1 In de tweede plaats blijft door publicatie van de gegevens (in een werkdocument) de grondslag voor datalevering behouden.
2 Deze nieuwe regeling gold nog niet ten tijde van de statusdatum van de vorige C-levering van meting 5.

tot 23 jaar uit de regio terug te vinden waren, is dat sinds eind oktober 2021 niet meer het geval. *"Leerlingen worden na het behalen van een startkwalificatie nog maximaal één keer per afnemer (d.w.z. gemeente of RMC-regio) geleverd."* Voor de SchoolWerkt-monitor betekent dit dat jongeren die vóór oktober 2022 een startkwalificatie hebben behaald niet meer in het bestand zitten dat in het kader van de monitoring jaarlijks bij de gemeente Utrecht wordt opgevraagd. Dat heeft grote gevolgen voor de monitoring van schoolloopbanen zoals dat in de SchoolWerkt-monitor gebeurt.
Omdat de gemeente Utrecht – als contactgemeente voor de RMC-regio – *maandelijks* een C-bestand opvraagt, zijn aan de hand van deze maandelijks geleverde bestanden van de tussenliggende periode (oktober 2021-oktober 2022) de jongeren die in deze periode een startkwalificatie hebben behaald toegevoegd aan het C-bestand van de zesde meting. Dit betekent dat de schoolloopbaangegevens voor de jongeren die niet op de statusdatum van 1 oktober 2022 voorkwamen, omdat zij in een eerdere maand hun startkwalificatie hebben behaald, uit het meest recente bestand zijn gehaald waarin zij nog wél voorkwamen. Hun laatst bekende onderwijspositie is dus niet op 1 oktober 2022, maar van de maand waarin ze door DUO voor het laatst zijn teruggemeld. De analyses zijn uitgevoerd op dit gereconstrueerde bestand.

Voorbeeld:

- Een jongere heeft in oktober 2022 nog geen startkwalificatie. Zijn meest recent bekende onderwijspositie heeft betrekking op oktober 2022.
- Een jongere heeft in maart 2022 een startkwalificatie behaald. Zijn meest recent bekende onderwijspositie heeft betrekking op april 2022.
- Een jongere heeft in september 2021 een startkwalificatie behaald. Zijn meest recent bekende onderwijspositie heeft betrekking op november 2021.

Wat betekent dit voor de huidige meting? Voor een groot deel van de analyses verandert er niets. Veel figuren en tabellen hebben namelijk betrekking op jongeren die (nog) geen startkwalificatie hebben. Analyses die gaan over de uitstroom/doorstroom ná het behalen van een havo/vwo of minimaal mbo-2-diploma, kunnen door de reconstructie van de data in deze meting nog wel worden uitgevoerd.[3] Echter, door de reconstructie van het C-bestand kunnen de gepresenteerde cijfers in enige mate afwijken van de werkelijkheid. Zo kan een jongere die in februari 2022 voor het laatst voorkwam in een C-bestand (omdat hij in januari 2022 een startkwalificatie heeft behaald), en op dat moment ingeschreven staat voor opleiding X, op 1 oktober 2022 veranderd zijn van opleiding, met de opleiding gestopt zijn of een nieuwe opleiding zijn begonnen. Dit is niet meer zichtbaar in de data.

Er zijn verschillende vergelijkingen met vorige metingen uitgevoerd om te kijken hoe groot deze verschillen zijn. Er is vergeleken voor zowel de groepen met als zonder startkwalificatie in zowel aantallen en verhoudingen (bijv. naar onderwijssituatie). Uit deze vergelijkingen zijn geen aanwijzingen gevonden voor grote verschillen.

3 Deze 'reconstructie' van het databestand is alleen nog voor deze meting op een betrouwbare manier mogelijk. In vervolgmetingen lopen de cijfers te ver achter op de werkelijkheid.

1.4 Overzicht van tabellen

Zoals gezegd, is in deze zesde meting een update gegeven van de belangrijkste cijfers, tabellen en grafieken uit de eerdere metingen. Een overzicht van alle tabellen staat hieronder. De tabellen zijn geclusterd binnen zes deelthema's. Bij elke tabel of figuur is tevens weergegeven waar deze informatie in de vorige rapportages is terug te vinden. Waar mogelijk en relevant zijn via een aantal tabellen verschillen tussen de metingen uitgelicht. Daarmee is eenvoudig de vergelijking tussen de metingen te maken.

Overzicht tabellen/grafieken

	Tabel/ figuur	M1	M2	M3	M4	M5
	De jongeren in de regio					
Figuur 1	Omvang, per peilgroep	p.11	p.10	p.4	p.7	p.9
Figuur 1	Samenstelling geslacht, per peilgroep	p.11	p.10	p.4	p.7	p.9
Figuur 1	Samenstelling woongemeente, per peilgroep	p.11	p.10	p.4	p.7	p.9
	Hoe gaat het met de jongeren in de regio?					
Tabel 1	Positie 1 oktober, per peilgroep	p.14	p.11	p.5	p.8	p.11
Figuur 2	Hoogst behaalde diploma, per peilgroep	p.12	p.12	p.6	p.9	p.14
	Aandacht voor speciaal					
Tabel 2	vsv en eindonderwijs zonder SK, per peilgroep	p.18	p.14	p.6	p.11	p.16
Figuur 3	vsv naar JIKP, 22-jarigen	p.24	p.14	p.7	p.12	p.17
Figuur 4	Situatie overstappers vso-cluster 4 naar mbo	-	p.15	p.8	p.16	p.19
Figuur 5	Situatie overstappers OPDC Utrecht naar mbo	-	-	-	p.16	p.20
Figuur 6	Situatie overstappers pro naar mbo	-	p.15	p.9	p.17	p.20
Figuur 7	Opleidingsniveau overstappers vso-, pro- en OPDC naar mbo	-	-	-	p.18	p.21
	Loopbanen in het vo					
Figuur 8	Havo: rotonde van het vo	p.27	p.18	p.10	p.19	p.23
Figuur 9	Op- en afstroom vo	p.27	p.19	p.10	p.20	p.24
Figuur 10	Verblijfsduur vo	p.27	p.19	p.11	p.20	p.25
Figuur 11	Doorstroom van vmbo naar havo	-	-	-	p.20	p.26
Figuur 12	Diplomering havo voor doorstromers en niet-doorstromers	-	-	-	p.21	p.27
Figuur 13	Uitstroombestemming van havo-uitstromers, voor doorstromers en niet-doorstromers	-	-	-	p.22	p.28
	Startkwalificatie en voortijdig schoolverlaten					
Tabel 3	Nieuwe voortijdig schoolverlaters RMC-regio Utrecht	-	-	p.11	p.24	p.29
Figuur 14	Niet in onderwijs zonder SK, per peilgroep	p.19	p.23	p.12	p.25	p.31
Figuur 15	vsv'ers naar herkomst onderwijstype, 22-jarigen (%)	p.29	-	p.13	p.26	p.32
Figuur 16	vsv'ers naar herkomst onderwijstype, 16-, 18- en 20-jarigen (%)	-	-	p.14	p.27	p.32
Figuur 17	Arbeidsmarktsituatie van vsv'ers, 22-jarigen (%)	p.29	-	p.15	p.28	p.34
Figuur 18	Inkomenssituatie van vsv'ers, 22-jarigen (%)	p.29	-	p.16	p.29	p.34
Figuur 19	SK naar diploma, per peilgroep	p.19	-	p.16	p.30	p.35
Figuur 20A	Uitval in eerste verblijfsjaar mbo	p.16	-	p.17	p.31	p.36
Figuur 20B	Switch in eerste verblijfsjaar mbo	p.16	-	p.18	p.31	p.36
Figuur 21	Ongeoorloofd verzuim naar onderwijssoort, per peilgroep	p.20	-	p.19	p.32	p.37

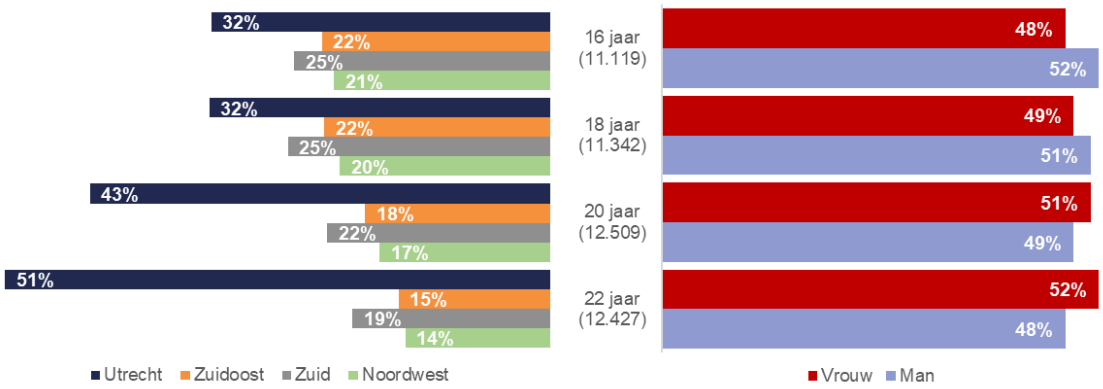
2 Uitkomsten

2.1 De jongeren in de regio

Vier leeftijden
In de SchoolWerkt-monitor kijken we hoe het gaat met de jongeren en jongvolwassenen woonachtig in de RMC-regio Utrecht. We kijken naar de schoolloopbaan en belangrijke peilmomenten daarbinnen. Concreet doen we dat door in te zoomen op de (onderwijs)situatie op vier belangrijke peilmomenten, namelijk 16-, 18-, 20- en 22-jarige leeftijd (peildatum 1 oktober 2022). Deze peilmomenten bestrijken verschillende belangrijke fasen en overgangsmomenten in de schoolloopbaan en markeren voor het beleid relevante grenzen.

Omvang en samenstelling
Elke leeftijdsgroep omvat ruim 11.000 tot 12.000 jongeren. De omvang van de leeftijdsgroepen neemt toe met de stijgende leeftijd. Veelal gaat het om studenten die naar Utrecht verhuizen om daar een studie te volgen. Daardoor neemt zowel in absolute als relatieve zin het aandeel jongeren uit de RMC-subregio Utrecht (stad) toe in vergelijking met de andere subregio's. Het percentage vrouwen neemt ook toe naarmate de leeftijd van de jongeren stijgt. Dat is het resultaat van een groter aantal vrouwen dat voor een studie (hbo/wo) in Utrecht kiest en zich daar vestigt.

Figuur 1 – Omvang en samenstelling peilgroepen naar geslacht en naar woonregio (%)



- Meer cijfers
- Meer cijfers

2.2 Hoe gaat het met de jongeren in de regio?

De peilmomenten bestrijken verschillende fasen en overgangsmomenten in de schoolloopbaan. Dat is ook terug te zien in de cijfers. Hoewel de verschillende fasen en overgangsmomenten ook in de vorige meting waren terug te zien, zagen we in meting 5 een behoorlijk grote verandering in de onderwijssituatie van de jongeren in de RMC-regio ten op zichte van de voorgaande metingen. Dat gold met name voor de groep 20- en 22-jarigen. Zij volgden veel vaker (nog) onderwijs. In deze zesde meting zien we dat de onderwijssituatie van jongeren in de regio weer grotendeels vergelijkbaar is met de situatie van vóór de corona-crisis. De uitzondering hierop zijn de 22-jarigen. We gaan hieronder kort in op de belangrijkste uitkomsten per peilgroep. In tabel 1 is een overzicht gegeven van de onderwijssituatie per peilgroep.

De onderwijssituatie van 16-jarigen is over de jaren heen vrij stabiel, zelfs in de vorige 'bijzondere' meting. Dat heeft te maken met het feit dat deze jongeren nog leerplichtig zijn. Ook deze zesde meting geeft een vergelijkbaar beeld. Op 16-jarige leeftijd zitten de meeste jongeren nog op het voortgezet onderwijs. Een deel heeft de overstap van het mbo al gemaakt (24%), of gaat dat bijna doen. Een kleiner deel volgt een andere route, via bijvoorbeeld het vso of praktijkonderwijs.

Met 18 jaar hebben de overstappers van het vmbo (vrijwel) allemaal de overstap naar vervolgonderwijs gemaakt. Ook de meeste havo- en vwo-leerlingen zijn gestart met een vervolgopleiding. Het aandeel 18-jarigen dat onderwijs volgt is iets lager dan in de vorige meting (83% ten opzichte van 89%), maar vergelijkbaar met de metingen vóór de coronacrisis (83%-86% in meting 1 t/m 4). Ook in type onderwijs zien we voor de 18-jarigen een ander beeld dan in de vorige meting.

- Met name de groep 18-jarigen die een mbo-opleiding volgt is kleiner (35%) dan in de vijfde meting (42%) en de metingen daarvoor (39%).
- In de vorige meting zagen we een daling in het percentage 18-jarigen dat een hbo/wo-opleiding volgde. In deze meting is het aandeel 18-jarigen dat een hbo/wo-opleiding volgt weer van vergelijkbare grootte als in de vierde meting.
- We zien in deze meting een stijging in het aantal vsv'ers. Met 656 18-jarige vsv'ers is het aantal vsv'ers terug op het niveau van 2019 (meting 3).
- Daarnaast zien we een lichte stijging in 18-jarige jongeren die met startkwalificatie (tijdelijk) geen onderwijs volgen.

Na de uitzonderlijk hoge onderwijsdeelname van 20- en 22-jarigen in de vijfde meting (respectievelijk 84% en 80%), zien we dat hun onderwijsdeelname in deze meting lager ligt, maar nog wel . Toch zien hoger dan de voorgaande metingen. Vooral bij de groep 22-jarigen is dit verschil aanzienlijk. Driekwart van de jongeren volgt met 22 jaar nog onderwijs. Dit percentage lag in meting 1 tot en met 4 rond de 60 procent. Dit is zichtbaar in een stijging van het aantal (20- en 22-jarige) jongeren in het hbo/wo. Het aantal mbo'ers is vergelijkbaar met vorige metingen.
Net als bij de 18-jarigen zien we ook bij de jongeren van 20 en 22 jaar een stijging in vsv. Met 22 jaar is het aandeel vsv'ers terug op een vergelijkbaar niveau als in meting 3. Bij de 20-jarigen is het aantal voortijdig schoolverlaters iets minder scherp gestegen.

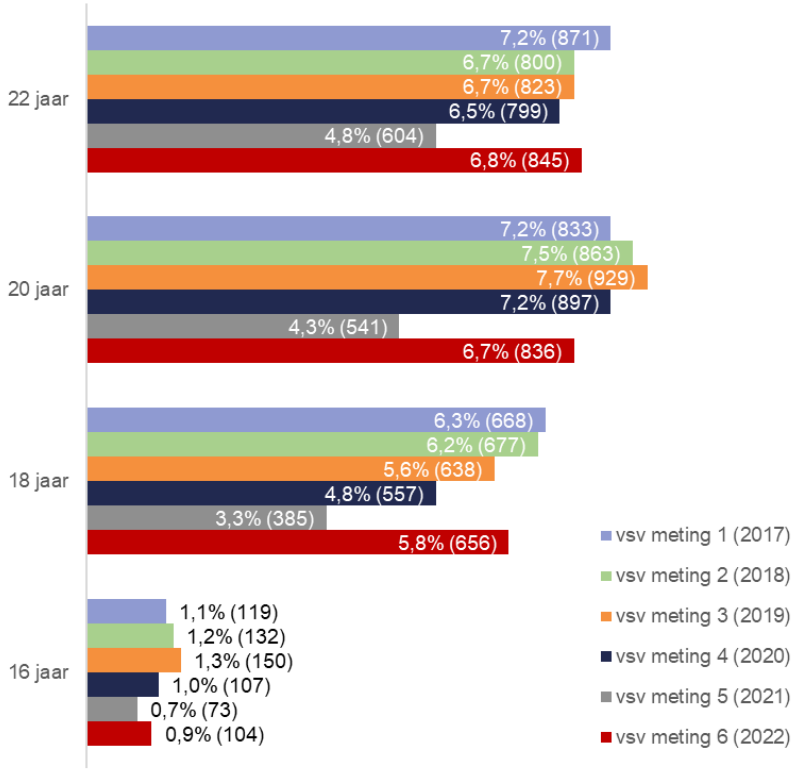
De opvallende resultaten van de vijfde meting lijken dus op veel vlakken een uitzondering te zijn geweest. In deze meting zien we dat de onderwijssituatie grotendeels weer 'terug is naar normaal'. Toch lijkt een deel van de eerder ingezette veranderingen in de onderwijssituatie van jongeren, weliswaar minder sterk, wel door te zetten in deze meting. Of dit nog effecten van de corona-maatregelen zijn, of onderdeel van een langere trend zal in de komende jaren moeten blijken.

Tabel 1 – Situatie in onderwijs, per peilgroep (%)

	16 jaar	18 jaar	20 jaar	22 jaar
In opleiding	**98,3**	**83,2**	**78,1**	**74,8**
- VO – vmbo	13,5	0,5	-	-
- VO - havo/vwo	53,2	7,6	-	-
- VO – anders	0,9	0,5	0,9	0,6
- VSO	3,0	0,8	0,1	-
- Praktijkonderwijs	1,7	0,2	-	-
- Mbo	24,2	34,9	16,2	6,4
- Hbo/wo	1,1	36,5	60,4	67,6
- VAVO/ve	0,5	2,4	0,5	0,2
Niet in onderwijs zonder SK	**1,5**	**7,5**	**8,7**	**8,5**
- Vsv	0,9	5,8	6,7	6,8
- Eindonderwijs praktijkonderwijs	-	0,7	0,7	0,6
- Eindonderwijs vso	0,2	0,8	1,0	0,8
- Eindonderwijs mbo-1 met diploma	-	0,1	0,2	0,3
- Vrijstelling Leerplicht	0,3	-	-	-
- Eindonderwijs Engelse stroom of Internationaal Baccalaureaat	-	0,1	-	-
Niet in onderwijs met SK	**0,3**	**9,2**	**13,2**	**16,6**
Totaal N (= 100%)	11.119	11.342	12.509	12.427

- Meer cijfers
- Meer cijfers

Uitgelicht: ontwikkeling vsv over de zes metingen, per peilgroep (N en %)

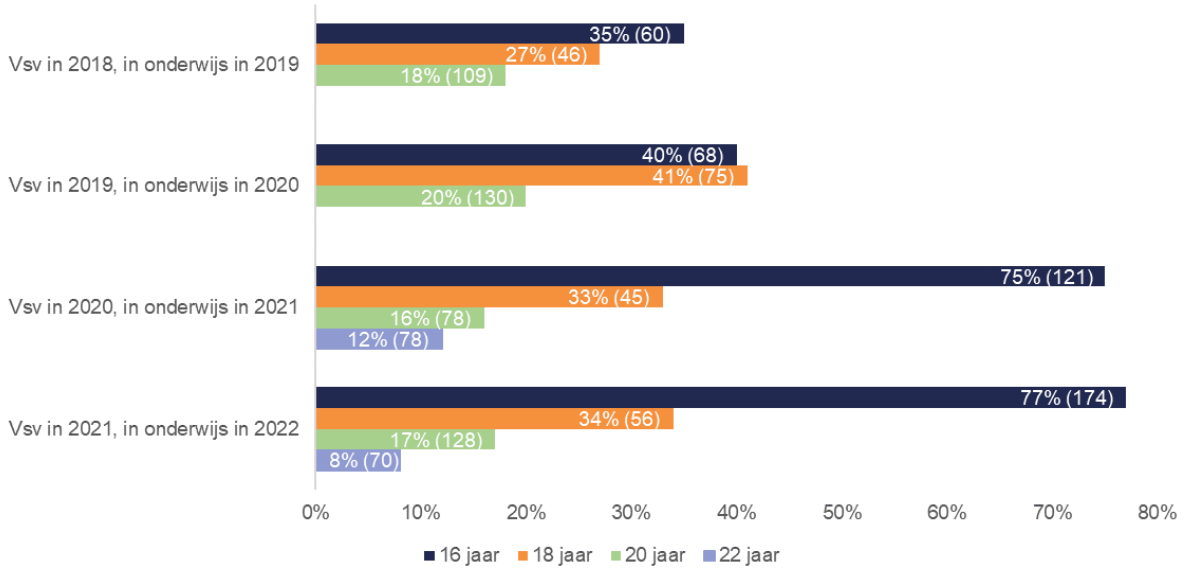


Oud vsv terug in onderwijs

In de vorige meting zagen we dat er meer (oud-)vsv'ers terugkeerden naar het onderwijs dan in de jaren daarvoor. Dit jaar zien we een vergelijkbaar beeld. Van de jongeren die vorig jaar (peildatum oktober 2021) voortijdig schoolverlater waren, is gemiddeld over alle peilgroepen 22 procent inmiddels weer gestart met een opleiding.

Van die jongeren die in 2020 vsv waren en in 2021 terugkeerden naar het onderwijs, volgt de meerderheid ook in 2022 nog onderwijs. Wel zien we hierin een afname naar mate jongeren ouder worden. Van de oud-vsv'ers die in 2021 16 jaar waren volgt nu 96 procent nog onderwijs, van de toen 18-jarigen 73 procent en de toen 20-jarigen 59%. Een enkeling is inmiddels ook al in het bezit van een startkwalificatie.

Uitgelicht: Terugkeer van vsv'ers in het onderwijs, per peilgroep[4] (N en %)



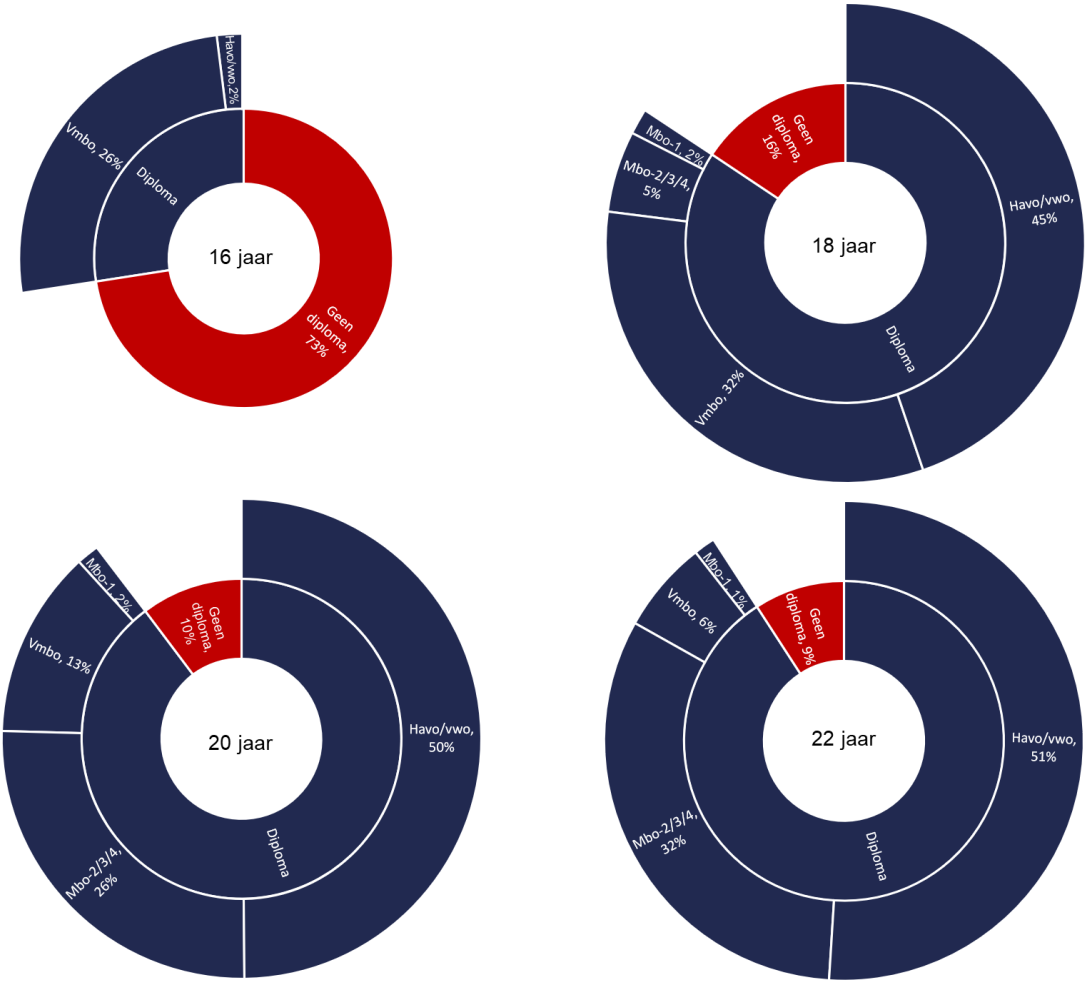
Behaalde diploma's

Met het overgrote deel van de jongeren in de regio gaat het goed: zij hebben een succesvolle schoolloopbaan die in veruit de meeste gevallen wordt afgesloten met een diploma op ten minste het niveau van de startkwalificatie. Met 20 jaar heeft 90 procent een diploma in het vo of mbo behaald, heeft 76 procent een startkwalificatie en volgt 78 procent nog steeds een opleiding. Van diegenen die dat niet meer doen (22%) heeft 13 procent wel een startkwalificatie behaald. De andere 9 procent heeft dat niet. Het beeld dat figuur 2 schetst is voor alle peilgroepen vergelijkbaar met de vorige meting.

Het aantal jongeren per peilgroep dat het initieel onderwijs verlaat zonder startkwalificatie was in de vorige meting door het feit dat meer jongeren onderwijs bleven volgen (zowel met als zonder startkwalificatie) gedaald naar circa 800 jongeren. In deze meting is dat aantal weer gestegen naar een vergelijkbaar aantal met de eerdere metingen: circa 1.000 jongeren. Dit is in lijn met de, ook landelijk zichtbare, stijging in het aantal vsv'ers.

4 Deze analyses worden sinds de vijfde meting uitgevoerd. Voor de eerste twee jaren zijn de loopbanen van vsv'ers gereconstrueerd aan de hand van de beschikbare data uit 2021. De loopbaan van 22-jarigen kan voor deze jaren niet worden gereconstrueerd.

Figuur 2 – Hoogst behaalde diploma, per peilgroep (%)



- Meer cijfers
- Meer cijfers

Conclusie

Met veruit de meeste jongeren in de regio gaat het goed. Zij volgen een opleiding en/of hebben een startkwalificatie. In deze zesde meting zien we een daling in de onderwijsdeelname ten opzichte van meting 5. Ondanks deze daling zien we bij het terugkijken over meerdere jaren een stijgende trend. Dit zien we in het bijzonder bij 22-jarigen, maar ook bij 18- en 20-jarigen. Het gaat hierbij voornamelijk om jongeren die in het bezit zijn van een startkwalificatie en een opleiding volgen. De meerderheid van de vsv'ers die vorig jaar terugkeerden naar onderwijs volgen ook tijdens deze meting nog onderwijs.

Het aantal jongeren per jaargroep dat het initieel onderwijs verlaat zonder startkwalificatie is in deze meting weer op vergelijkbare hoogte met de eerdere metingen: circa 1.000 jongeren. Dit is in lijn met de, ook landelijk zichtbare, stijging in het aantal vsv'ers.

2.3 Aandacht voor speciaal

Een deel van de jongeren in de regio heeft extra aandacht en ondersteuning nodig om onderwijs te (kunnen) volgen. Het gaat om jongeren die onderwijs volgen binnen het voortgezet speciaal onderwijs (vso), praktijkonderwijs, de bovenschoolse voorziening OPDC Utrecht, of een entreeopleiding. Daarnaast is er ook een groep jongeren die binnen het reguliere onderwijs (vo en mbo) of in de overgang van vo naar mbo extra ondersteuning krijgt.
In de SchoolWerkt-monitor kijken we naar de effecten die dat heeft op de schoolloopbaan, maar deze ondersteuning heeft ook belangrijke andere effecten. Dat geldt met name voor de ondersteuning en begeleiding die geboden wordt binnen het vso cluster 4, OPDC Utrecht en de entreeopleiding. Het gaat dan bijvoorbeeld om de ondersteuning van het gezin, het verbeteren van het welbevinden van de jongere en (andere) activiteiten om jongeren op het rechte pad te houden. De opbrengsten van de inspanningen die binnen deze school/onderwijstypen worden gedaan zijn dus groter dan alleen het behalen van een diploma of startkwalificatie.

We zoomen in deze paragraaf eerst in op de situatie van 22-jarigen. Daarna gaan we dieper in op de doorstroom van vso en praktijkonderwijs naar mbo.

Kwetsbaar en de kans op voortijdig schoolverlaten
Een deel van de jongeren die met 22 jaar (nog) geen startkwalificatie heeft behaald en geen onderwijs volgt, volgde eerder in zijn of haar schoolloopbaan onderwijs dat niet tot een startkwalificatie leidt. Het gaat om jongeren die na het praktijkonderwijs, vso cluster 3 (en deels ook uit de andere clusters binnen het vso) of entreeopleiding geen vervolgonderwijs meer volgen. Voor deze jongeren is dit onderwijs eindonderwijs[5] geweest. In de vijfde meting zagen we een sterke daling van het aantal en percentage jongeren voor wie het laatstgevolgde onderwijs eindonderwijs was. Meer kwetsbare jongeren kozen dus voor een vervolgopleiding. In deze zesde meting is dat beeld vergelijkbaar met de vorige meting.

Voor het overige deel van de kwetsbare jongeren die zonder startkwalificatie het onderwijs heeft verlaten, geldt níet dat hun laatste onderwijs eindonderwijs was: hen is het om andere redenen niet gelukt een startkwalificatie te halen en zij zijn vsv'er. Deze groep is divers, het gaat om jongeren die zijn uitgevallen in het mbo, om jongeren uit vso cluster 4 die geen vervolgopleiding zijn gaan doen, etc.

5 (1) Jongeren die geen startkwalificatie hebben maar wel een mbo-1 diploma én minimaal 12 uur in de week werk hebben tellen niet mee als vsv'er.
(2) Jongeren die onderwijs hebben gevolgd in het vso met het uitstroomprofiel arbeidsmarktgericht of dagbesteding zijn niet kwalificatieplichtig en worden daarom niet meegeteld als vsv'er.
(3) Een leerling met een getuigschrift van het praktijkonderwijs is niet kwalificatieplichtig en wordt daarom niet meegeteld als vsv'er.
De gebruikte data laten het niet toe om in de SchoolWerkt-monitor bovenstaande definitie volledig te volgen. Daarom hebben we enkele aanpassingen gedaan in de definiëring van de groep die niet wordt meegeteld als vsv'er en voor wie het gevolgde onderwijs dus eindonderwijs was:
(1) Voor alle gediplomeerde mbo-1-studenten die geen vervolgopleiding volgen is de entreeopleiding eindonderwijs;
(2) Voor alle vso-uitstromers van cluster 3 die geen vervolgopleiding volgen was het vso eindonderwijs. Dit geldt ook voor vso-leerlingen uit de andere clusters als bekend is dat zij zijn uitgestroomd met het profiel arbeidsmarktgericht of dagbesteding;
(3) Voor alle uitstromers uit het praktijkonderwijs die geen vervolgopleiding volgen is het praktijkonderwijs eindonderwijs.

Tabel 2 – Vsv en eindonderwijs zonder startkwalificatie (SK), per peilgroep (%)

	Vsv	Eindonderwijs zonder SK
16 jaar	0,9	0,6
18 jaar	5,8	1,7
20 jaar	6,7	2,0
22 jaar	6,8	1,7

- Meer cijfers

De mate waarin jongeren (op termijn) geen startkwalificatie halen verschilt. Onder de jongeren met een achtergrond in het vso, pro, OPDC of entree is dit percentage hoger dan onder niet of minder 'kwetsbare' jongeren.

'Kwetsbare jongeren'
Het is moeilijk om te bepalen welke jongeren als kwetsbaar aangemerkt moeten worden. In de School-Werkt-agenda spreekt men, in navolging van het overheidsbeleid, over jongeren in een kwetsbare positie. Daar wordt onder verstaan: jongeren van 16-23 jaar die moeite hebben met het behalen van een startkwalificatie of die een grote afstand hebben tot de arbeidsmarkt. Het betreft uitstromers uit het praktijkonderwijs, vso of de entreeopleiding. In het mbo gaat het bovendien om jongeren die het diploma kunnen halen, maar extra tijd, ondersteuning of flexibiliteit nodig hebben.
Niet alle groepen in de beschreven definitie zijn in de cijfers eenduidig terug te vinden. Zo is wel duidelijk of iemand afkomstig is uit bijvoorbeeld het praktijkonderwijs, maar niet welke studenten in het mbo extra ondersteuning behoeven. In de School-Werkt-monitor kijken we daarom op basis van de beschikbare cijfers op twee manieren naar of iemand tot de doelgroep behoort:

- Iedereen die ooit op het praktijkonderwijs, vso, OPDC of de entreeopleiding (mbo-niveau 1) heeft gezeten, of nog zit.
- Iedereen die in het mbo een zwaardere vorm van extra ondersteuning heeft gehad (in het schooljaar 2020-2021). We nemen daarin ook expliciet de mbo-studenten van niveau 3 en 4 mee. Ook studenten die in de overstap van vo naar mbo extra ondersteuning hebben gekregen vallen binnen deze groep.

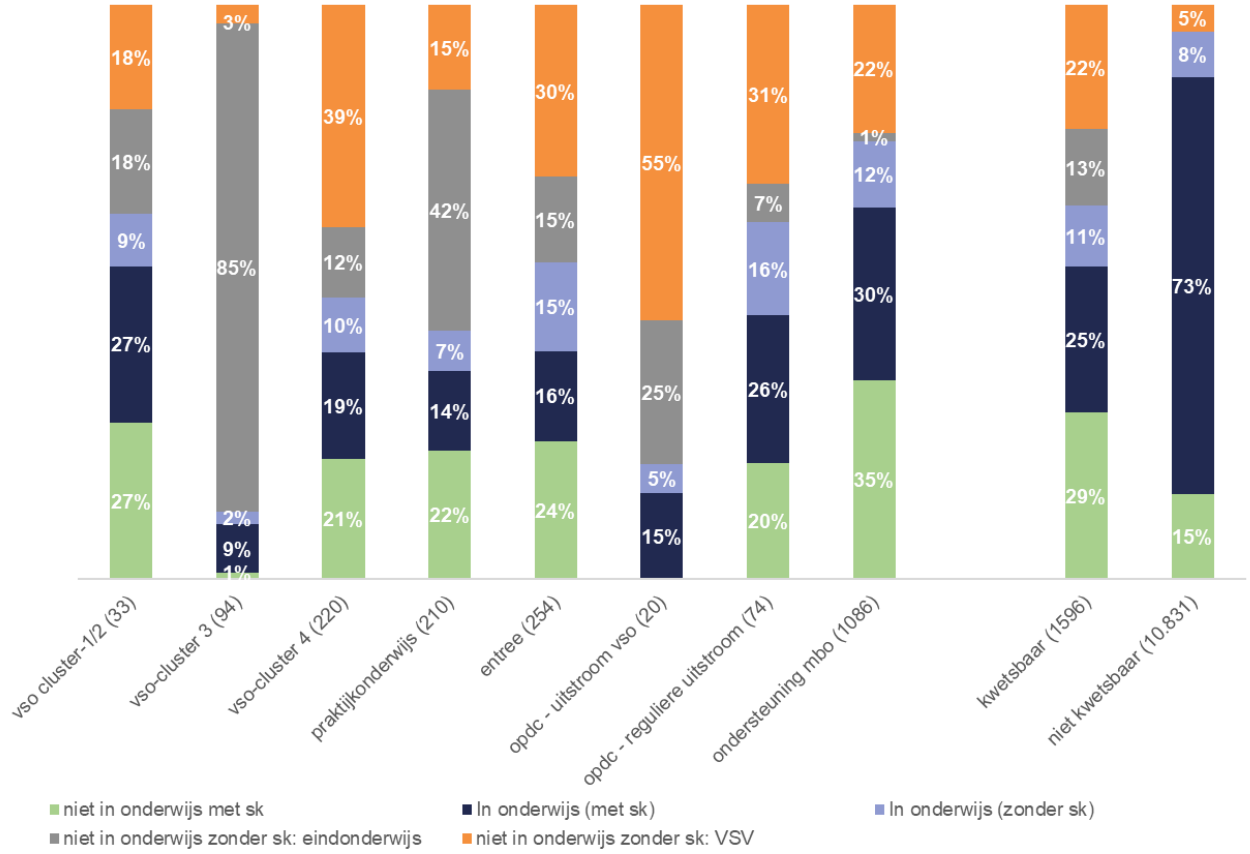
Jongeren die voldoen aan deze criteria behoren in de SchoolWerkt-monitor tot de doelgroep 'kwetsbare jongeren'. In de definitie wordt niet gekeken naar leerlingen uit het regulier vo of studenten uit het hbo/wo die extra ondersteuning krijgen of behoeven. Helaas kunnen we dus geen volledig beeld geven van álle jongeren die tot de groep kwetsbare jongeren behoren.

In het volgende figuur hebben we voor de verschillende (deel)groepen kwetsbare jongeren van 22 jaar die we onderscheiden en voor de groep kwetsbare 22-jarigen als totaal in beeld gebracht wat hun (onderwijs)positie is op 22-jarige leeftijd. Op het niveau van de verschillende kwetsbare groepen zijn in vergelijking met zowel de vijfde meting als eerdere metingen een aantal duidelijke verschillen zichtbaar.

Hoewel het totale aantal en percentage kwetsbare jongeren waarvoor het laatstgevolgde onderwijs eindonderwijs was vergelijkbaar is met de vijfde meting, zien we tussen de twee metingen wel verschillen voor de afzonderlijke groepen kwetsbare jongeren. Jongeren die ooit in vso cluster 1/2, vso cluster 3 of OPDC zaten, volgen in deze meting met 22 jaar minder vaak vervolgonderwijs. Jongeren die ooit in vso cluster 4 zaten, volgen op 22-jarige leeftijd juist vaker vervolgonderwijs.

Voor elke (deel)groep is in figuur 3 ook zichtbaar welk deel van de jongeren die met 22 jaar nog onderwijs volgt wél al een startkwalificatie bezit (het donkerblauwe deel in het figuur). In algemene zin heeft het merendeel van de kwetsbare jongeren die met 22 jaar nog een opleiding volgt al een startkwalificatie. In tabel 1 zagen we al dat de onderwijsdeelname welliswaar is gedaald ten opzichte van de vorige meting, maar dat er meerjarig gezien wel sprake is van een stijging. Dit beeld is ook zichtbaar bij de groep kwetsbare (en niet kwetsbare) jongere.

Figuur 3 – Percentage vsv naar kwetsbare en niet-kwetsbare jongeren, 22-jarigen (%)[6]

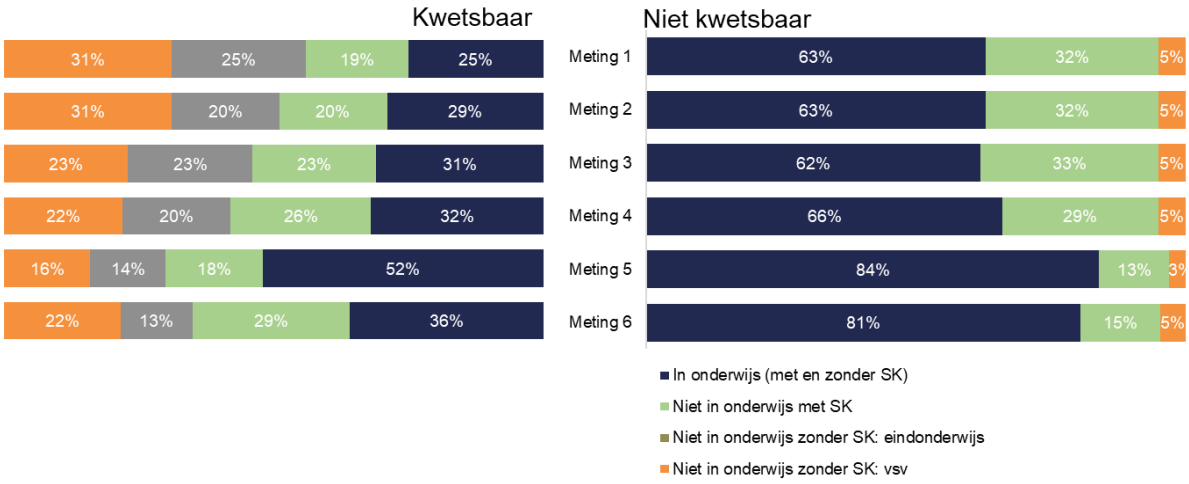


- Meer cijfers
- Meer cijfers

Van de kwetsbare 22-jarigen heeft ruim de helft (54%) een startkwalificatie behaald. Onder niet-kwetsbare 22-jarigen ligt dat percentage met 88 procent veel hoger. Kwetsbare jongeren zijn op 22-jarige leeftijd vaker (22%) voortijdig schoolverlater dan niet kwetsbare jongeren (5%). In absolute aantallen gezien zijn de meeste vsv'ers echter niet kwetsbaar: in totaal 345 kwetsbare jongeren zijn op 22-jarige leeftijd voortijdig schoolverlater, tegenover 500 niet-kwetsbare 22-jarigen. Het percentage vsv is voor alle kwetsbare (en niet kwetsbare) groepen gelijk of hoger dan in de vijfde meting en vergelijkbaar met de vsv-percentages van de vierde meting. Dit komt overeen met het beeld van de hele groep 22-jarigen dat we zagen in tabel 1.

6 In deze figuur is gekeken of de 22-jarigen *ooit* in de onderscheiden onderwijstypen hebben gezeten. Jongeren die in meerdere van de onderscheiden onderwijstypen hebben gezeten (bijvoorbeeld praktijkonderwijs en later ook mbo-1, of OPDC en later ook vso cluster 4) komen dan in meerdere 'staafjes' van het figuur voor.

Uitgelicht: vergelijking percentage vsv tussen kwetsbare en niet kwetsbare groepen in meting 1 tot en met 6, 22-jarigen (%)

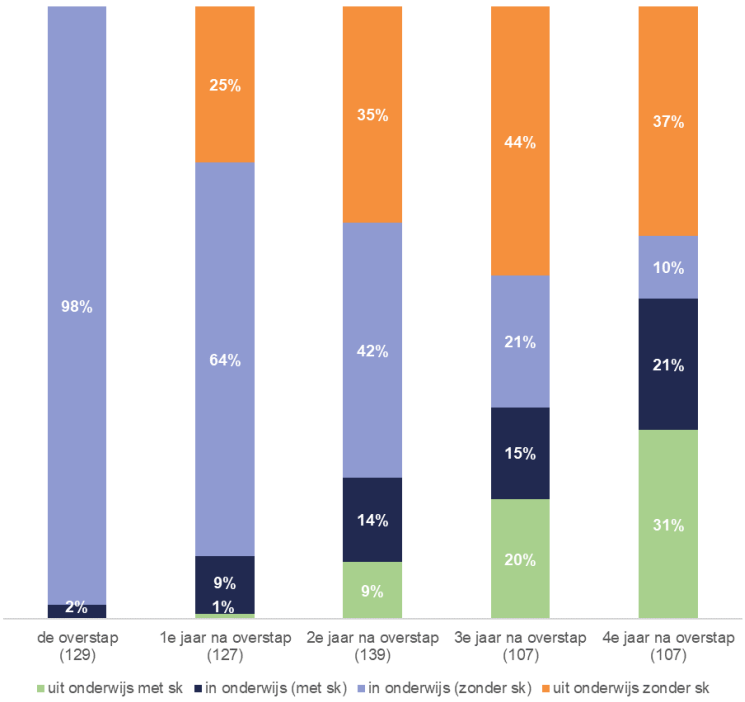


Van vso, praktijkonderwijs en OPDC Utrecht naar mbo

Jaarlijks stappen circa 100-150 leerlingen over van het vso cluster 4 naar mbo. Een vergelijkbaar aantal leerlingen maakt de overstap van het praktijkonderwijs naar het mbo. Ook stromen er jaarlijks een aantal leerlingen vanuit OPDC Utrecht door naar het mbo, in de afgelopen jaren meestal circa 25-45 leerlingen. Het aandeel overstappers van zowel vso cluster 4 als van praktijkonderwijs naar mbo dat vier jaar na de overstap een startkwalificatie bezit, is sinds de vierde meting gestabiliseerd rond de vijftig procent. Ook in deze meting zien we dat ongeveer de helft van de vso-mbo overstappers na vier jaar een start-kwalificatie heeft behaald (52%). Voor de overstappers van praktijkonderwijs naar mbo is dat aandeel gestegen in deze meting gestegen naar 66 procent. Tegelijkertijd slagen ruim drie op de tien pro-mbo overstappers er niet in om vier jaar na de overstap naar het mbo een startkwalificatie te behalen.

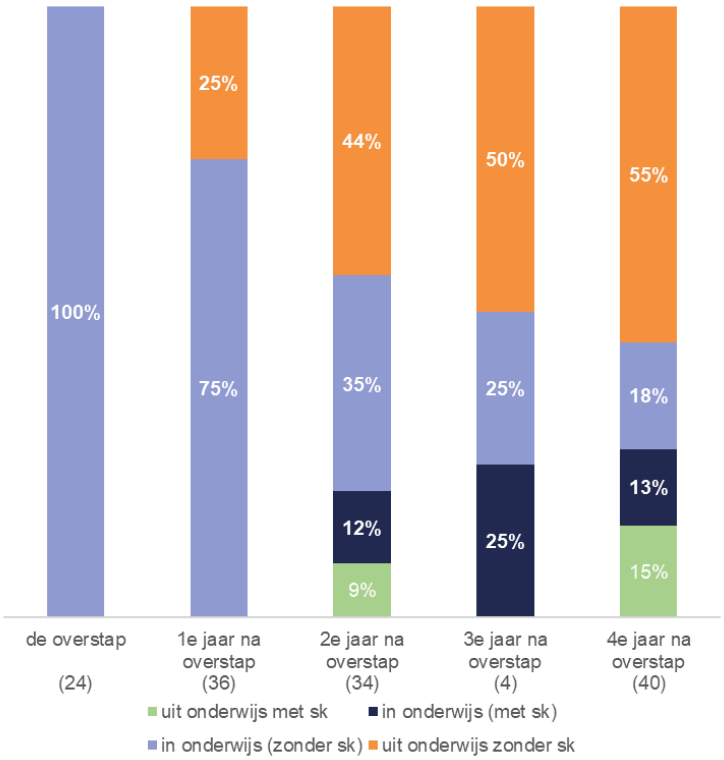
De loopbaan van leerlingen van OPDC Utrecht die overstappen naar het mbo lijkt in de eerste jaren na de overstap op die van overstappers vanuit het vso cluster 4 naar het mbo. Het gaat hierbij wel om kleine aantallen. Het grootste deel blijft de eerste drie jaar onderwijs volgen. Vanaf het derde jaar na de overstap zien we verschillen tussen de OPDC-mbo overstappers en de vso-mbo overstappers. Slechts een klein deel van de groep OPDC-mbo overstappers heeft drie (25%) of vier jaar (28%) na de overstap naar het mbo een startkwalificatie behaald. Ook volgt, op dit punt in hun schoolloopbaan, een kleiner deel van deze groep nog onderwijs (zonder startkwalificatie) dan van de groep vso-mbo overstappers zonder startkwalificatie.

*Figuur 4 – Onderwijssituatie van overstappers uit **vso cluster 4** naar mbo, per jaargroep (%)*

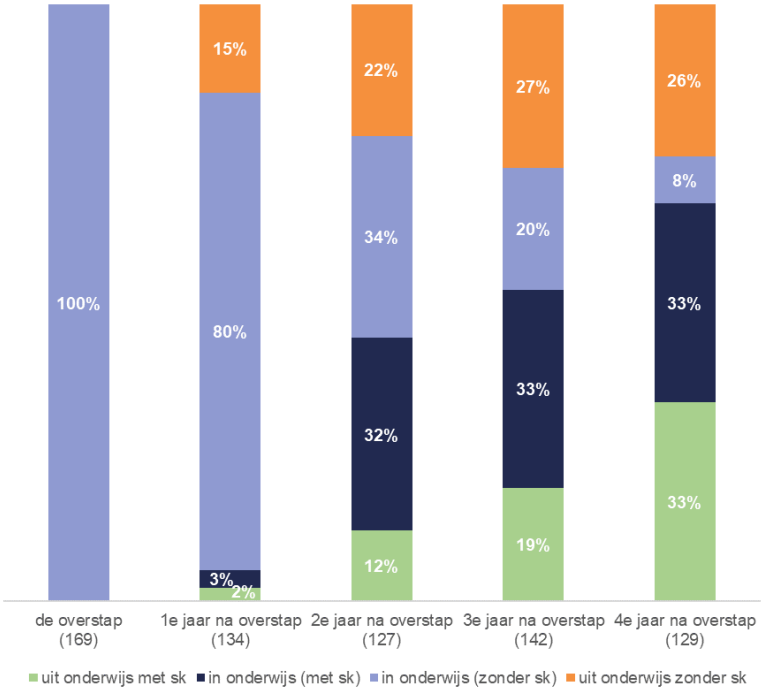


- Meer cijfers

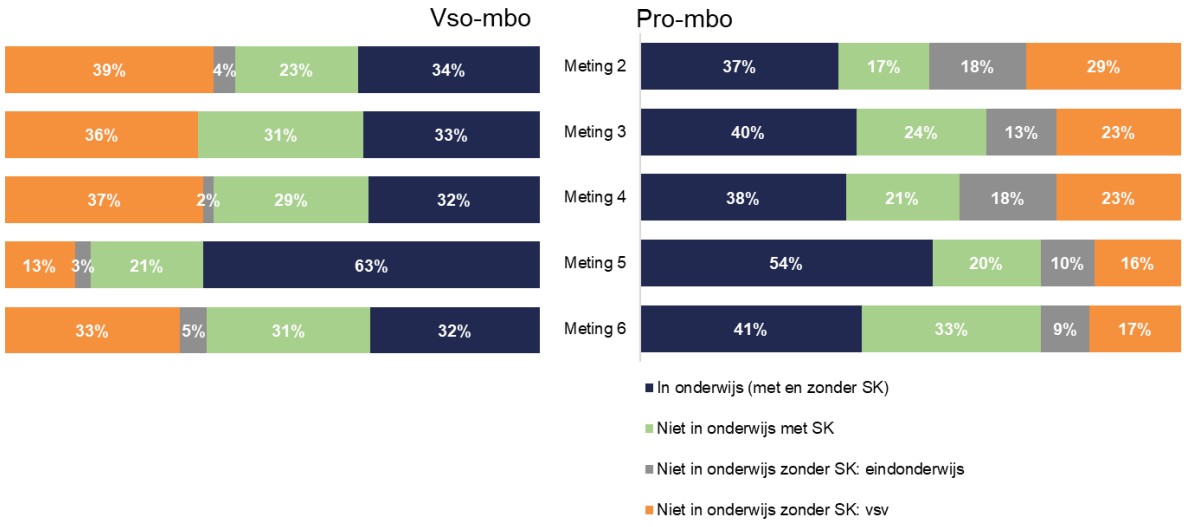
*Figuur 5 – Onderwijssituatie van overstappers uit **OPDC Utrecht** naar mbo, per jaargroep (%)*



*Figuur 6 – Onderwijssituatie van overstappers uit **praktijkonderwijs** naar mbo, per jaargroep (%)*



Uitgelicht: vergelijking vier jaar na de overstap naar mbo van overstappers pro en vso cluster 4 in meting 2 tot en met 6 (%)



- Meer cijfers

Vorig jaar zagen we een sterke toename van jongeren die in het vierde jaar na de overstap vso-mbo, OPDC-mbo of pro-mbo nog onderwijs volgen. In deze meting zien we dat het aandeel overstappers dat na vier jaar nog onderwijs volgt weer is afgenomen naar een grootte die vergelijkbaar is met de vierde meting. Van de overstappers praktijkonderwijs volgt na vier jaar nog 41 procent een opleiding, bij de

overstappers vso is dit 31 procent. De meeste mbo-opleidingen duren geen vier jaar, en zeker voor het praktijkonderwijs geldt dat de meeste jongeren overstappen naar een entreeopleiding of mbo-2-opleiding; opleidingen met een opleidingsduur van één of twee jaar. Dit roept de vraag op waar en op welk niveau deze jongeren een opleiding volgen. Dit is te zien in Figuur 7.

Figuur 7 – Opleidingsniveau vier jaar na de overstap naar mbo van overstappers vso-, pro- en OPDC-mbo.



Wat we zien is dat het merendeel van de jongeren die na vier jaar nog een opleiding volgt wel al een startkwalificatie bezit. Bij deze jongeren, die met 22 jaar nog een opleiding volgen, dus deels sprake van opstroom en deels van switches/studievertraging (bv. diegenen die nog een mbo-2-opleiding volgen).[7]

7 KBA Nijmegen voert momenteel verdiepend onderzoek uit naar de loopbanen van vso- en OPDC-leerlingen die doorstromen naar het mbo en kijkt daarin ook naar factoren die meespelen in (de kans op) uitval.

Conclusie
Bijna negen procent van de 20- en 22-jarige jongeren heeft op die leeftijd (nog) geen startkwalificatie behaald en volgt geen onderwijs. Van hen is ongeveer driekwart voortijdig schoolverlater en voor een kwart van de jongeren was het gevolgde onderwijs (pro, vso, entree) eindonderwijs.

De 22-jarige vsv'ers zijn relatief vaker kwetsbare jongeren, hoewel het in absolute aantallen voornamelijk niet kwetsbare jongeren betreft. De eerdergenoemde ontwikkelingen in de onderwijsdeelname (een daling t.o.v. de vijfde meting, maar meerjarige stijging) zien we ook terug bij de kwetsbare groep 22-jarigen. Dat geldt ook voor de stijging van het percentage vsv'ers.

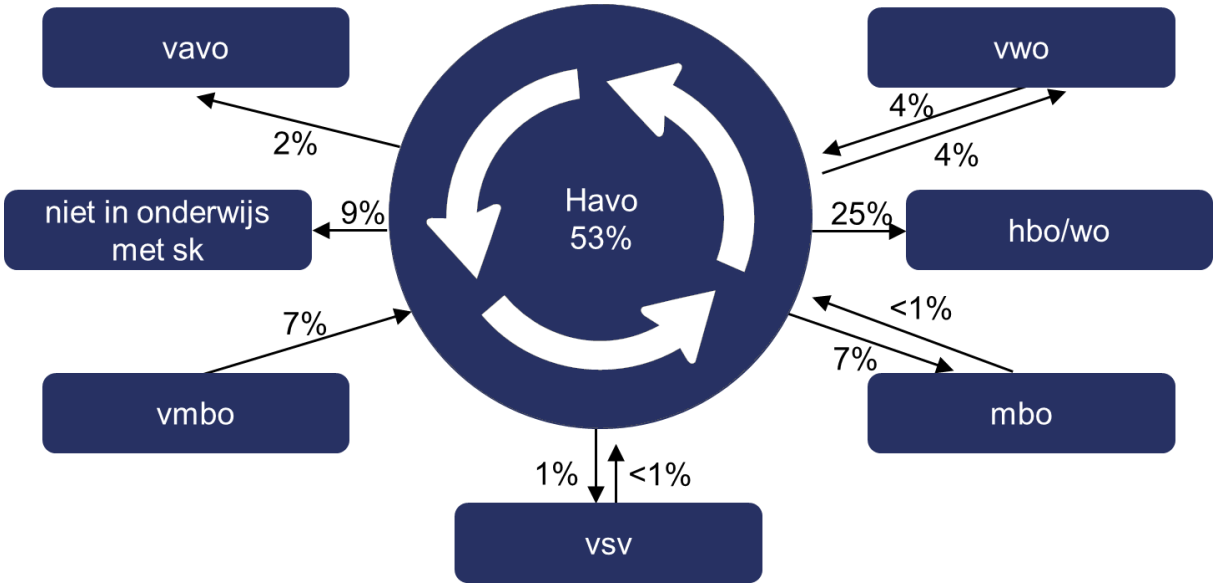
Het percentage overstappers van vso cluster 4 naar mbo dat na vier jaar in het bezit is van een startkwalificatie, heeft zich sinds een paar jaar gestabiliseerd. Het gaat om ongeveer de helft van de vso-overstappers. Bij de overstappers van praktijkonderwijs naar mbo was dit beeld in de vorige metingen vergelijkbaar met de vso-overstappers. In deze meting zien we dat het aandeel jongeren dat vier jaar na de overstap een startkwalificatie heeft behaald is gestegen naar tweederde. Overstappers van het OPDC naar het mbo vergaat het minder succesvol op het mbo. Slechts een derde slaagt er in om na vier jaar een startkwalificatie te behalen.

2.4 Loopbanen in het vo

De havo is een belangrijke onderwijssoort binnen het vo. Het wordt door een grote groep jongeren gevolgd. Binnen de havo is sprake van grote verschillende stromen: opstroom van leerlingen vanuit het vmbo en afstroom van vwo-leerlingen. Om die reden is de havo in meting 1 van de SchoolWerkt-monitor de *rotonde van het vo* genoemd.

Uitgangspunt in onderstaande figuur zijn de 7.082 leerlingen in de bovenbouw van de havo op 1 oktober 2021 (schooljaar 2021-2022).
De opmerkelijke veranderingen van de vorige twee metingen (stijging van gediplomeerden in meting 4 en een daling in de uitstroom naar hbo/wo en stijging in uitstroom naar mbo in meting 5) zetten in deze meting niet door. Het beeld dat we zien is vergelijkbaar met de metingen (meting 1, 2 en 3) van voor de coronamaatregelen (bijv. schoolsluitingen en examenregelingen). Dat betekent dat de typering van de in- en uitstroom in de bovenbouw van de havo grotendeels weer hetzelfde is als in de 'normale' situatie van voor Corona. Wel zien we, hoewel beduidend minder sterk, dat er nog altijd relatief meer jongeren vanuit de havo uitstromen naar het mbo en minder naar hbo/wo. Grotendeels komt dit door een stijging van ongediplomeerde uitstromers, maar ten dele is dit ook het gevolg van gediplomeerde uitstromers die vaker kiezen voor een mbo-opleiding.

Figuur 8 – Rotonde van de havo: in- en uitstroom in de bovenbouw van de havo (%)

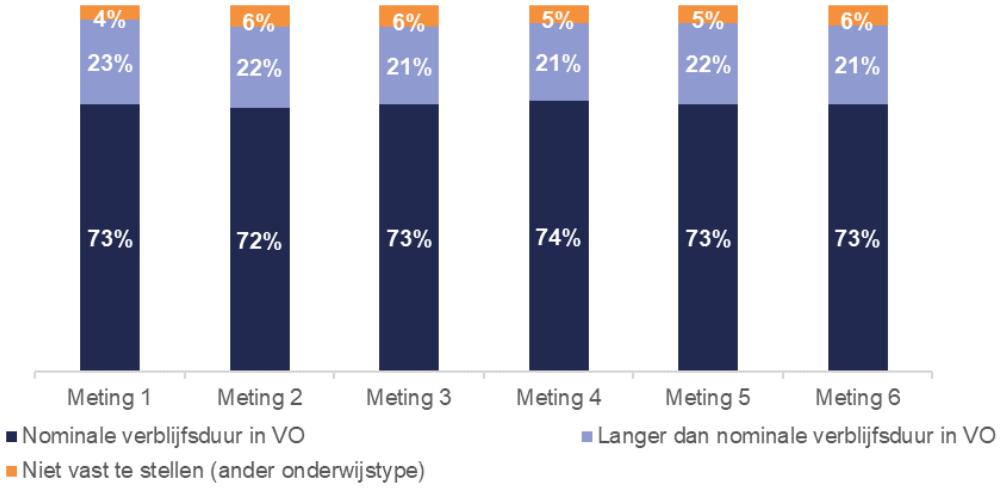


Verblijfsduur in het vo

Van de 18-jarigen die als laatste onderwijsniveau in het vo de havo volgden, heeft 42 procent er langer over gedaan dan de beoogde vijf jaar. Bij bijna 51 procent van de jongeren kan deze langere studieduur verklaard worden door op- of afstroom. Voor het andere deel lijken doublures en gezakte leerlingen de oorzaak te zijn van de langere studieduur. Deze verhoudingen zijn, met uitzondering van meting 5, vergelijkbaar met de eerdere metingen.

Van álle 18-jarigen (ongeacht het laatste onderwijsniveau in het vo) rondt bijna driekwart van de leerlingen de opleiding binnen de beoogde duur af. Nadrukkelijk betreft het nog een tussenstand, omdat veel vwo-leerlingen met 18 jaar nog in het zesde jaar vwo onderwijs volgen en een eventuele vertraging nog niet in de cijfers zichtbaar is.

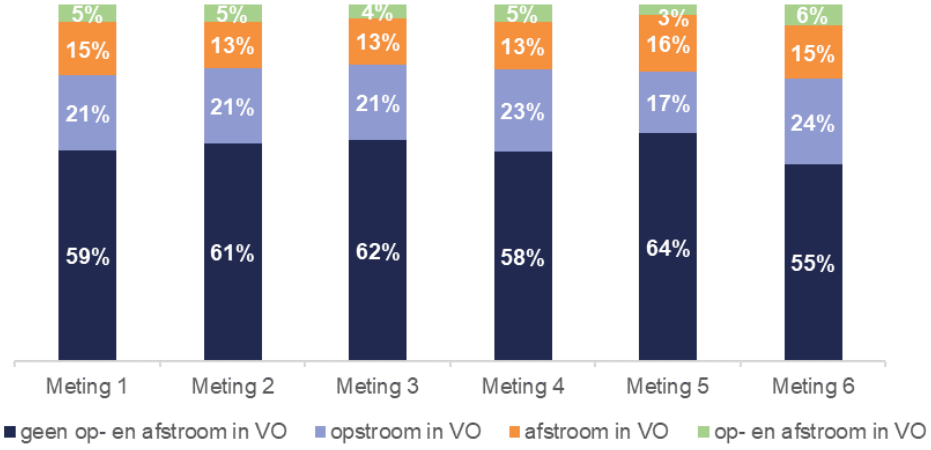
Figuur 9 – Verblijfsduur in het vo, voor de 18-jarigen (%), afgezet tegen cijfers vorige metingen*



* *Voor de andere peilgroepen is verblijfsduur niet betrouwbaar vast te stellen doordat leerlingen nog in het vo onderwijs volgen (16 jaar) of omdat de onderwijsgegevens niet ver genoeg teruggaan in de tijd om het startjaar in het vo te bepalen (20- en 22-jarigen).*

- Meer cijfers

Figuur 10 – Op- en afstroom in het vo, voor de 18-jarigen met een langer dan nominale verblijfsduur in het vo (%), afgezet tegen cijfers vorige metingen*



* *Voor de andere peilgroepen is op- en afstroom niet betrouwbaar vast te stellen doordat leerlingen nog in het vo onderwijs volgen (16 jaar) of omdat de onderwijsgegevens niet ver genoeg teruggaan in de tijd om het startjaar in het vo te bepalen (20- en 22-jarigen).*

- Meer cijfers

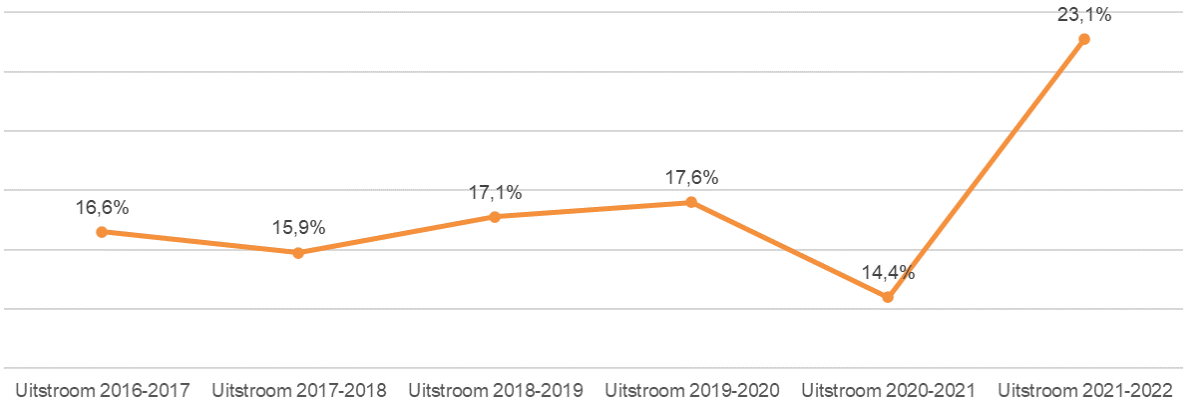
Doorstroom naar en van de havo

Per 1 augustus 2020 is er een wet ingegaan die het doorstroomrecht van vmbo naar havo en van havo naar vwo regelt. Vmbo-g/t-leerlingen kunnen zonder extra voorwaarden doorstromen naar de havo als zij in tenminste één extra algemeen vormend vak op het vmbo-g/t succesvol eindexamen hebben

gedaan. Voor havoleerlingen die willen doorstromen naar het vwo geldt hetzelfde. Scholen kunnen zelf geen eigen toelatingsbeleid meer voeren met betrekking tot kennis, vaardigheden of leerhouding van doorstromende gediplomeerde leerlingen.

Van de vmbo-g/t uitstromers in 2021-2022 is circa 23 procent[8] doorgestroomd naar de havo. Dit is een opvallende stijging. Omgekeerd betekent dat dat circa 16 procent van alle leerlingen in de bovenbouw van de havo is doorgestroomd vanuit het vmbo.

Figuur 11 – Doorstroom van vmbo naar havo (%) van vmbo-g en vmbo-t uitstromers[9], over meerdere jaren

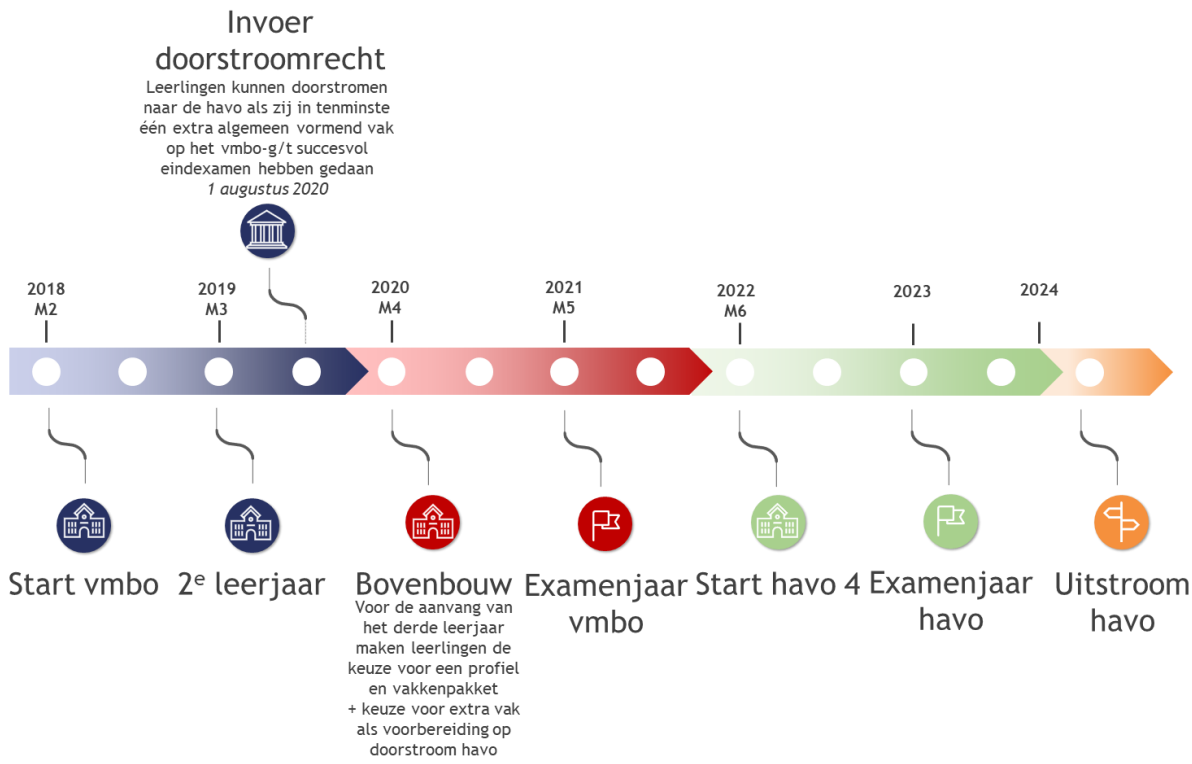


- Meer cijfers

De veranderingen in het doorstroomrecht, en de daarmee gepaard gaande verwachting dat meer vmbo-g/t-leerlingen zouden doorstromen naar de havo, lijken dus voor het eerst zichtbaar in deze cijfers. Het is niet geheel onverwacht dat dit effect pas nu zichtbaar is in de cijfers, omdat de vmbo-g/t uitstromers van 2021-2022 de eerste lichting leerlingen betreft waarbij de veranderingen in het doorstroomrecht al golden op het moment dat zij zich op een eventuele overstap naar de havo konden voorbereiden (door de keuze van een profiel en vakkenpakket). Dit is schematisch weergegeven in de onderstaande (hypothetische) tijdlijn. Uit die tijdlijn is ook af te leiden dat de effecten van de veranderingen in het doorstroomrecht op de slagingspercentages van vmbo-havo doorstromers pas op zijn vroegst pas in 2024 zijn terug te zien (moment van havo-examen).
Mogelijk is ook een deel van de stijging in de doorstroom te verklaren door een (verlaat) corona-effect. Gepaard met de veranderingen in het doorstroomrecht begon ook de corona-crisis (schooljaar 2019-2020). Het is mogelijk dat jongeren in deze onzekere tijd 'veilige' keuzes maken en dus langer in (het voortgezet) onderwijs verblijven. In de vorige meting zagen we dit ook terug in een stijging van de onderwijsdeelname. Welk deel van de stijging in de doorstroom vmbo-havo te verklaren is door het doorstroomrecht en welk deel het gevolg is van corona-effecten is niet te zeggen.

8 Een vergelijking met de landelijke cijfers over de doorstroom vmb-g/t naar havo tijdens schooljaar 2021-2022 is niet mogelijk, omdat deze cijfers (nog) niet bekend zijn.
9 Uitstromers zijn gedefinieerd als alle vmbo-g en vmbo-t leerlingen in de bovenbouw van het vmbo die één jaar later niet meer in het vmbo-g of vmbo-t zitten, en zijn uitgestroomd naar havo, vwo, mbo, vavo-havo of vsv'er zijn.

Uitgelicht: schoolloopbaan van doorstromers vmbo-g/t naar havo[10], bij uitstroom in 2021-2022



Het percentage leerlingen dat doorstroomt vanuit het vmbo-g/t varieert net als in de vorige metingen sterk van school tot school en loopt uiteen van 0 tot 83 procent van alle vmbo-g/t leerlingen.[11] Dit is vergelijkbaar met de vorige meting. Veruit de meeste leerlingen stromen binnen hun eigen school door van vmbo-g/t naar havo. Slechts twaalf procent van de doorstromers volgt de havo op een andere school dan waar zij het vmbo hebben gevolgd. Op het niveau van individuele scholen is er bij veel scholen een kleine stijging in aantal en aandeel doorstromers te zien in vergelijking met de vorige meting. Omdat op de meeste vmbo-scholen de groep vmbo-havo doorstromers beperkt is, zal de stijging die zichtbaar is in de doorstroom op het niveau van de individuele scholen waarschijnlijk niet direct opgemerkt worden.

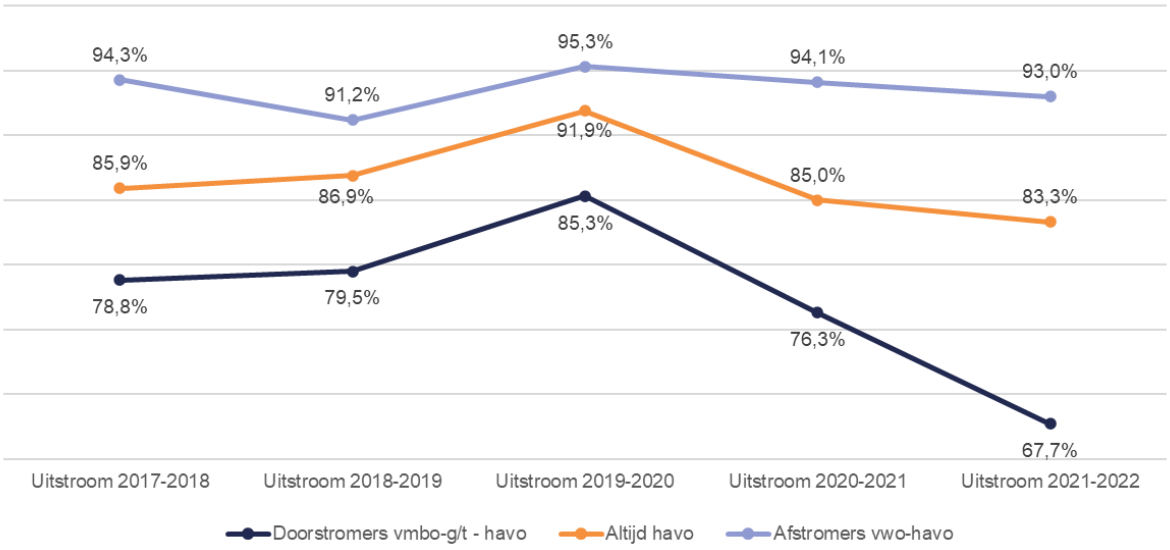
Als we inzoomen op het onderscheid tussen vmbo-g en vmbo-t is zichtbaar dat vmbo-t leerlingen veel vaker doorstromen naar havo (26%) dan vmbo-g leerlingen (11%). Omdat er relatief weinig leerlingen in de gemengde leerweg zitten, bestaat 91 procent van de totale doorstroom van vmbo-g/t naar havo uit vmbo-t-leerlingen.

10 Tijdspad op basis van nominale verblijfsduur in de onderwijstypes.
11 Hier is alleen naar scholen (BRIN-nummers) gekeken waar in 2020-2021 meer dan 15 vmbo-g/t leerlingen zijn uitgestroomd.

Verschillen in de uitstroom van de havo tussen doorstromers en niet-doorstromers
We kijken ook naar de uitstroom van verschillende groepen havoleerlingen. We onderscheiden daarbij drie groepen: de doorstromers vanuit het vmbo-g/t, havoleerlingen die direct in de havo zijn ingestroomd[12] en leerlingen die vanuit het vwo zijn afgestroomd naar de havo.

Allereerst kijken we naar diplomering op de havo.

Figuur 12 – Percentage leerlingen dat een havodiploma haalt voor doorstromers vmbo-havo, niet-doorstromers en afstromers vwo-havo, over meerdere jaren



- Meer cijfers

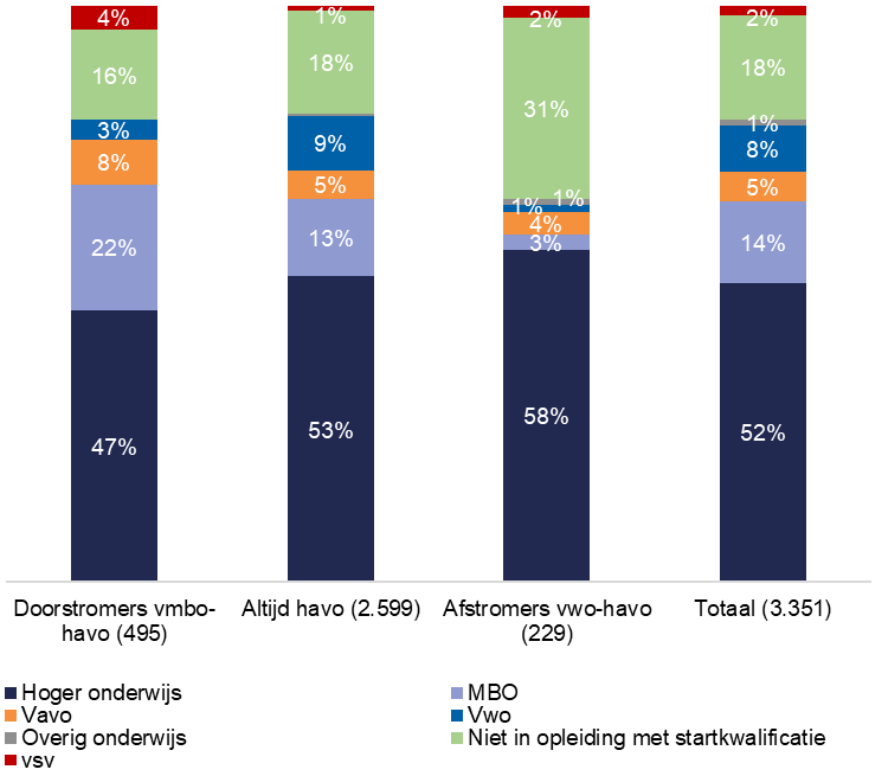
De bovenstaande figuur laat het volgende zien: doorstromers vanuit het vmbo-g/t halen minder vaak een havodiploma dan leerlingen die altijd al op de havo hebben gezeten. Onder afstromers vanuit het vwo ligt het slagingspercentage juist hoger. We zien in deze meting dat de slagingspercentages ten opzichte van de vorige meting verder zijn gedaald. Met name het slagingspercentage van doorstromers van vmbo-g/t naar havo is fors gedaald. Het is niet duidelijk welke verklaringen hieraan ten grondslag liggen. Mogelijk hebben deze leerlingen vaker dan andere havoleerlingen een leerachterstand opgelopen tijdens de periode van thuisonderwijs. In ieder geval komt het niet door de grotere doorstroom van vmbo-g/t leerlingen, deze leerlingen hebben namelijk nog geen examen gedaan (zie ook de hiervoor gepresenteerde tijdlijn).

Ten tweede kunnen we kijken naar de uitstroombestemming, dit is te zien in figuur 13. De grootste groep leerlingen van de havo (circa de helft) stroomt uit naar het hbo[13]. Dit geldt voor zowel doorstromers van vmbo-g/t, afstromers vanuit het vwo naar havo als voor leerlingen die altijd op de havo hebben gezeten. Daarnaast valt de groep op die na het volgen van de havo (tijdelijk) geen onderwijs volgt met

12 Dit zijn leerlingen die vanuit de derde klas havo/vwo naar de bovenbouw havo zijn doorgestroomd.
13 In de data wordt er geen onderscheid gemaakt tussen hbo en wo. We doen hier de aanname dat leerlingen vanuit de havo niet direct doorstromen naar wo.

startkwalificatie. Met name onder jongeren die eerder zijn afgestroomd vanuit het vwo is deze groep groot. Tenslotte stroomt ook een relatief grote groep uit naar het mbo, deze groep is het grootst bij havisten die zijn doorgestroomd vanuit vmbo-g/t. De uitstroom naar mbo bestaat grotendeels door jongeren die uitstromen zonder havo-diploma, daarvan kiest de meerderheid (61%) voor een mbo-opleiding. De rest van de jongeren die de havo verlaat zonder diploma kiest voor vavo (24%) of wordt vsv'er (9%).

Figuur 13 – Uitstroombestemming van havo-uitstromers, voor doorstromers vmbo-havo, niet-doorstromers en afstromers vwo-havo, uitstroom 2021-2022



- Meer cijfers

Doorstroom van havo naar vwo

In figuur 13 zagen we al dat 8 procent van de havoleerlingen doorstroomt richting het vwo. Hoewel dit percentage lager is dan vorig jaar (12%), komt dit wel overeen met de vierde meting (8%). In eerdere jaren liep het percentage doorstromers licht op van 5,7 naar 6,4 procent. De sterke stijging van de vorige meting lijkt dus een uitschieter te zijn geweest.

Conclusie

De havo vormt een belangrijke, grote onderwijssoort binnen het vo, waarbinnen veel op- en afstroom plaatsvindt. De situatie op de havo is grotendeels vergelijkbaar met de situatie van voor de coronacrisis (meting 1 t/m 3). Wat wel opvalt is de stijging van vmbo-g/t leerlingen die doorstromen naar de havo. Het gaat om bijna een kwart van de vmbo-g/t leerlingen. De verklaring voor deze stijging lijkt tweeledig te zijn. Allereerst lijken de veranderingen in het doorstroomrecht, en de daarmee gepaard gaande verwachting dat meer vmbo-g/t-leerlingen zouden doorstromen naar de havo, voor het eerst zichtbaar in

de cijfers. Daarnaast bestaat er ook een vermoeden dat een deel van deze stijging een (verlaat) corona-effect is.
De slagingspercentages van havisten zijn gedaald, dit is met name sterk zichtbaar voor leerlingen die eerder vanuit vmbo-g/t zijn doorgestroomd. Dit kan geen gevolg zijn van de stijging van de doorstroom, deze leerlingen hebben nog geen examen gedaan.

2.5 Startkwalificatie en voortijdig schoolverlaten

Een deel van de jongeren verlaat het onderwijs zonder startkwalificatie en een groot deel van hen is daarmee voortijdig schoolverlater. In onderstaande tabel zijn de officiële (voorlopige) cijfers van het ministerie van OCW over het aantal nieuwe voortijdig schoolverlaters in de RMC-regio gepresenteerd.

Tabel 3 – Nieuwe voortijdig schoolverlaters RMC-regio Utrecht (2021-2022 voorlopige cijfers)

		2021-2022			2020-2021	2019-2020	2018-2019	2017-2018	2016-2017
		Deelne-mers	Vsv'ers	Vsv%	Vsv%	Vsv%	Vsv%	Vsv%	Vsv%
VO	Onderbouw vo	27.595	54	0,20%	0,17%	0,21%	0,27%	0,25%	0,18%
	Bovenbouw vmbo	8580	88	1,03%	1,14%	0,86%	1,35%	0,90%	1,01%
	Bovenbouw H/V	17.246	100	0,58%	0,53%	0,32%	0,47%	0,48%	0,32%
MBO	Niveau 1	411	123	29,93%	19,95%	21,88%	23,15%	24,94%	28,73%
	Niveau 2	3.095	344	11,11%	9,26%	8,55%	11,14%	9,93%	10,49%
	Niveau 3	2.852	158	5,54%	4,43%	3,59%	4,38%	3,82%	4,40%
	Niveau 4	11.533	538	4,66%	3,44%	3,11%	3,49%	3,42%	4,12%
	VAVO	311	35	11,25%	6,59%	8,37%	13,18%	8,33%	nb
Totaal VO + MBO		**71.623**	**1.440**	**2,01%**	**1,64% (N=1.186)**				

Bron: Dashboard voortijdig schoolverlaten RMC-regio 19 2021-2022 (voorlopig), RMC factsheet 2020-2021 t/m 2016-2017.

In 2021-2022 zijn er 1.440 nieuwe vsv'ers in de RMC-regio Utrecht, een percentage van 2,01 procent. Er is sprake van een flinke stijging van het aantal nieuwe vsv'ers ten opzichte van vorig jaar, met circa 250 jongeren. Ook landelijk is er een uitzonderlijk grote stijging in het aantal vsv'ers te zien. Minister Dijkgraaf van het ministerie van OCW geeft in de kamerbrief[14] over voortijdig schoolverlaten een drietal hoofdoorzaken van deze stijging: 1. het verliezen van motivatie door schoolsluiting en online onderwijs, 2. jongeren die alsnog uitvallen na coronamaatregelen rondom examinering en bsa en 3. de krappe arbeidsmarkt.

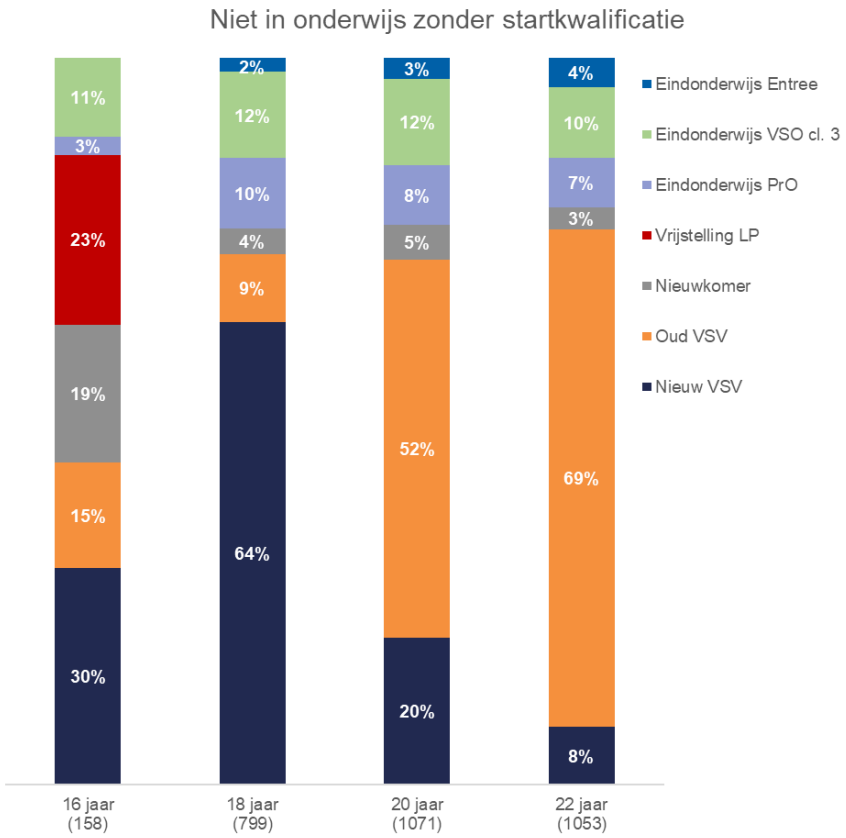
Het aantal nieuwe voortijdig schoolverlaters is het hoogst onder de 18-jarigen; ruim een derde van alle nieuwe vsv'ers is 18 jaar. Met het einde van de leer- en kwalificatieplicht stopt een deel van de jongeren met de opleiding die zij tot dan toe hebben gevolgd.

Van alle vsv'ers is bijna de helft afkomstig van mbo-niveau 3 en 4. Bijna 17 procent is afkomstig uit het vo, 32 procent van mbo-niveau 1 en 2, en 2 procent van het vavo. De stijging van het aantal vsv'ers is

14 Kamerbrief 3 april 2023. *Hoofdlijnen aanvalsplan voorkomen voortijdig schoolverlaten en begeleiden naar een kansrijke toekomst.*

niet op alle niveaus zichtbaar. Zo is er in het vo geen/nauwelijks sprake van een stijging. De stijging is het grootst op het vavo en op alle mbo-niveaus (absoluut vooral op mbo-niveau 4). De stijging is procentueel (wel kleine aantallen) het grootst op mbo-niveau 1.

Figuur 14 – Niet in onderwijs zonder startkwalificatie, per peilgroep (%)



*Uitgelicht: aantal nieuwe vsv'ers, per subregio, peilgroep 18-jarigen in meting 2 tot en met 6 (N en %)**

	Meting 6	Meting 5	Meting 4	Meting 3	Meting 2
Utrecht	4,5% (167)	2,5% (93)	3,7% (135)	4,7% (166)	4,6% (157)
Zuid	4,7% (133)	2,6% (74)	3,0% (89)	4,5% (125)	4,7% (115)
Zuidoost	4,7% (116)	2.1% (53)	2,9% (75)	3,1% (81)	3,8% (100)
Noordwest	4,0% (93)	1,8% (44)	3,1% (72)	3,3% (82)	2,9% (69)
N totaal (= 100%)	4,5% (509)	2,3% (264)	3,2% (371)	4,0% (454)	4,0% (441)

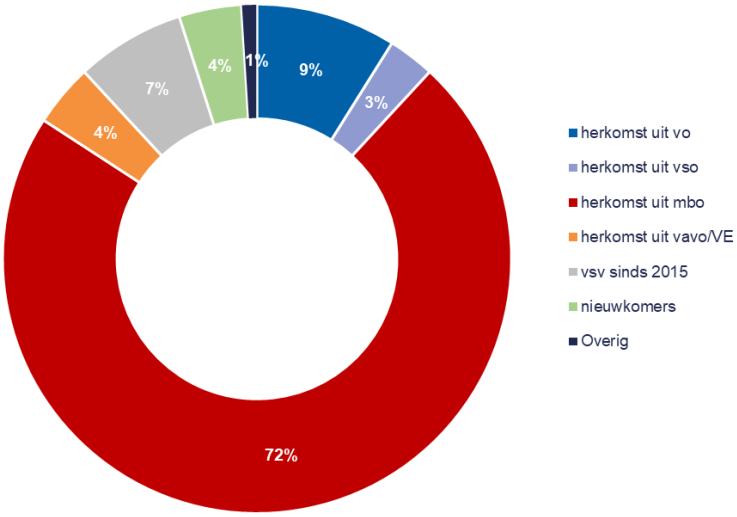
* Bijvoorbeeld: van alle 18-jarigen in de subregio Utrecht is 4,5 procent nieuwe vsv'er.

Naarmate de leeftijd van de jongeren stijgt, wordt binnen de groep jongeren die niet in onderwijs is zonder startkwalificatie het aandeel oud-vsv'ers groter. Veel van deze jongeren zijn al een aantal jaar niet meer in opleiding.

Onderwijsachtergrond

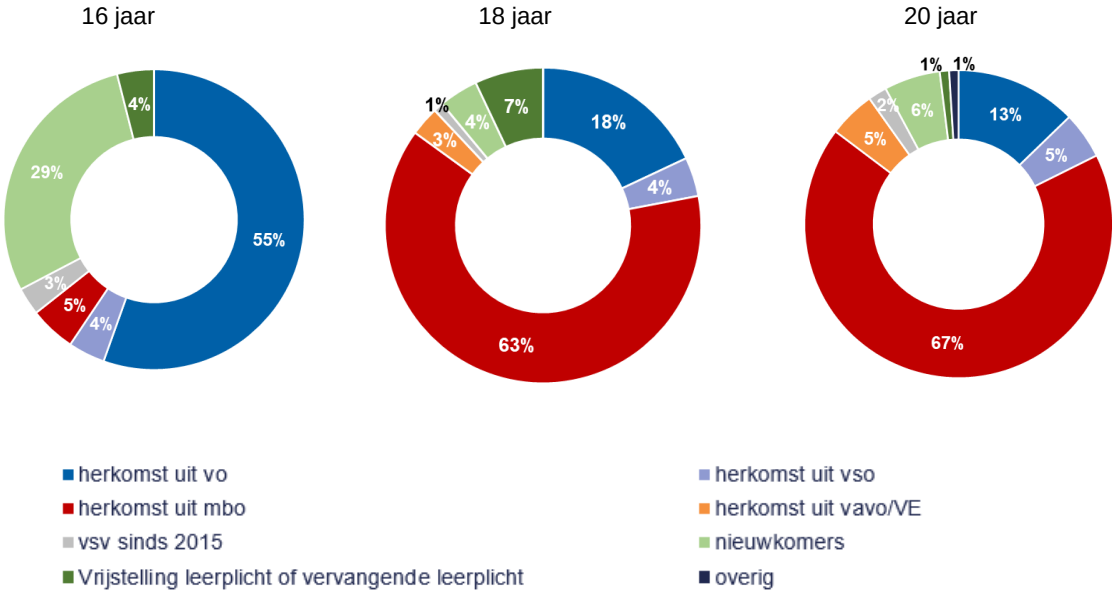
Op 22 jarige leeftijd heeft 8,5 procent het onderwijs verlaten zonder startkwalificarie, het gaat om 1.061 jongeren, van wie het grootste deel (845 jongeren, 6,8%) vsv'er is. De rest van de jongeren die zonder startkwalificatie het onderwijs verlaten vallen onder de categorie eindonderwijs. Van alle 22-jarige vsv'ers is het overgrote deel afkomstig uit het mbo. De overige jongeren komen veelal uit vo of vso en zijn dus al meerdere jaren vsv'er.

Figuur 15 – vsv'ers naar herkomst onderwijstype, 22-jarigen (%)



In de andere peilgroepen is het aandeel vsv'ers uit het mbo kleiner, en de groep uit het VO groter. Dat is logischerwijs vooral het geval bij de groep 16-jarige vsv'ers en in mindere mate bij 18-jarigen.

Figuur 16 – vsv'ers naar herkomst onderwijstype, 16-, 18- en 20-jarigen (%)



* Er zijn enkele jongeren die in een eerder jaar/jaren een vrijstelling van de leerplicht hadden. Op een later moment is deze vrijstelling bij deze jongeren 'opgeheven' en zijn de jongeren geen onderwijs gaan volgen.

- Meer cijfers

In deze zesde meting zien we geen opvallende veranderingen in de onderwijsachtergrond van vsv'ers, wanneer we deze vergelijken met voorgaande metingen. Ten gevolge van een veel kleiner *aantal* meerderjarige nieuwkomers en daarmee ook minder vsv'ers die nieuwkomer zijn, zien we wel wat verschuivingen in de percentages.

Werk en inkomen

Naast achtergrondkenmerken is het relevant om te kijken naar de arbeidsmarktsituatie en inkomenssituatie van de groep 22-jarigen. Daarvoor is over de periode van een jaar gekeken naar het hebben van werk en de hoogte van het inkomen van de groep vsv'ers. Van de 845 22-jarige vsv'ers is van 790 jongeren voldoende informatie bekend[15] over het type inkomen en de hoogte daarvan.

Werk en inkomenssituatie van vsv'ers

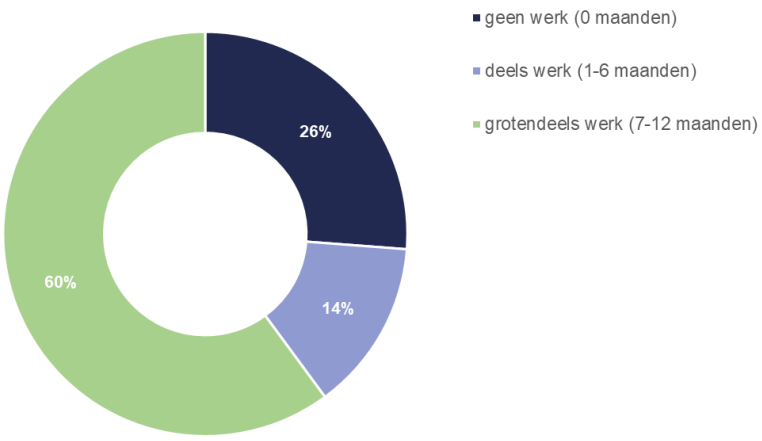
Voor het bepalen van de arbeidsmarkt- en inkomenssituatie van 22-jarige vsv'ers zijn de VSV-maandrapportages van het Inlichtingenbureau gebruikt. Voor het bepalen van de hoogte van het inkomen is gekozen om een indeling in categorieën te hanteren die bestaat uit geen inkomen, inkomen onder het wettelijk minimumloon (WML) en inkomen boven het wettelijk minimumloon.
De grenswaarde van het wettelijk minimumloon is bepaald aan de hand van het wettelijk minimumloon dat gold op 1 januari 2022 bij 21-jarigen en ouder.
Het inkomen op/onder WML is bepaald door het gemiddelde maandinkomen te berekenen over de maanden dat de jongere in de bestanden van het Inlichtingenbureau voorkomt.

De in dit rapport gekozen grenswaarde van het WML is een andere grenswaarde dan die wordt gehanteerd in de VSV-maandrapportages van het Inlichtingenbureau. Daar wordt gewerkt met zogenaamde Prioriteiten en wordt een grenswaarde van meer/minder dan 300 euro gehanteerd (gebaseerd op werk voor minimaal 12 uur per week). De keuze voor WML is gemaakt omdat deze grenswaarde op een meer zinvolle manier een inschatting geeft van de mate waarin de jongere naar verwachting in zijn eigen bestaan kan voorzien.

15 Dit zijn de 22-jarige jongeren die in oktober 2022 vsv'er zijn. Een (heel) groot deel van hen was ook in 2021 al vsv'er, waardoor er over meerdere maanden tussen oktober 2021 en oktober 2022 informatie bekend is over hun werk en inkomen.

Bijna twee derde van de vsv'ers (60%) heeft het grootste deel van het jaar gewerkt. Tegelijkertijd heeft 26 procent in het afgelopen jaar juist helemaal geen werk gehad. Nog eens 14 procent heeft 1-6 maanden gewerkt. In vergelijking met de vorige metingen is het beeld dat naar voren komt op het gebied van werk vergelijkbaar.

Figuur 17 – Arbeidsmarktsituatie van vsv'ers, 22-jarigen (%)

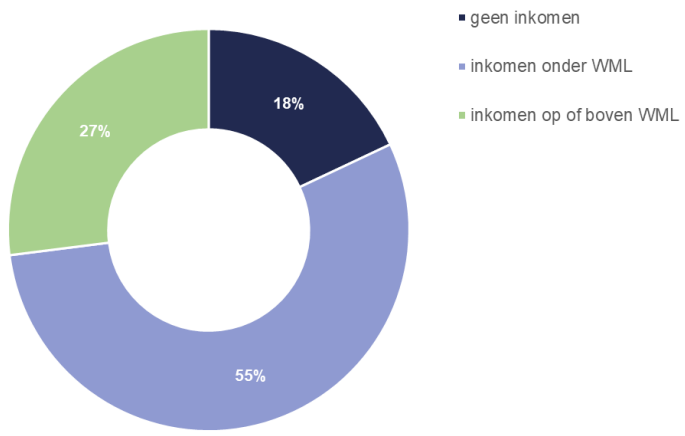


- Meer cijfers

In het inkomen zien we ook een vergelijkbaar beeld met de vorige metingen. Het beeld blijft bestaan dat voor driekwart van de 22-jarige vsv'ers de inkomenssituatie ongunstig is. Met een inkomen onder het WML – deels zelfs zonder enig inkomen[16] –zal het moeilijk zijn om een zelfstandig bestaan op te bouwen.
Het werk van veel vsv'ers is niet stabiel en met een laag inkomen. Daarin is in de afgelopen jaren weinig veranderd.

16 Bij een inkomen boven de 0 euro maar onder het wettelijk minimumloon is meestal sprake van werk met weinig of wisselende uren. Dit betreft jongeren die weliswaar in theorie werk hebben, maar in praktijk via bijvoorbeeld een 0-urencontract niet worden opgeroepen.

Figuur 18 – Inkomenssituatie van vsv'ers, 22-jarigen (%)

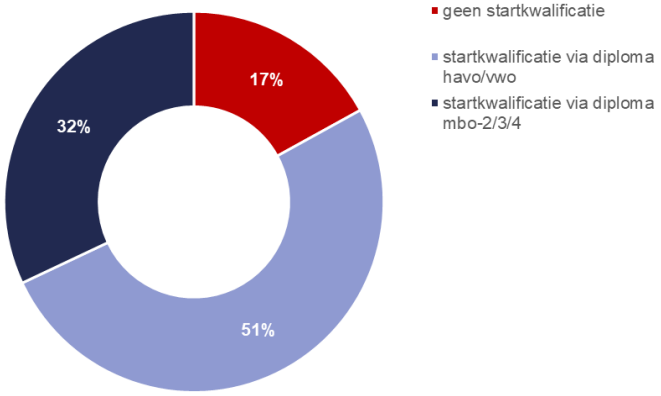


- Meer cijfers

Behaalde startkwalificaties

Van alle 22-jarigen is 17 procent er (nog) niet in geslaagd een startkwalificatie te behalen (van wie 9 procent ook geen onderwijs meer volgt; zie eerder gepresenteerde tabel 1). De meeste jongeren hebben dus wel een startkwalificatie behaald. Ruim de helft van alle 22-jarigen heeft een startkwalificatie beherugjaald via een havo/vwo-diploma. Dat percentage ligt voor de subregio Utrecht nog hoger (62%) dan de andere subregio's (35-42%), vanwege het grote aantal hbo/wo studenten (met een havo- of vwo-diploma) dat van buiten de regio in Utrecht komt wonen. Met 18 jaar, waar de groep Utrechtse hbo/wo-studenten nog geen deel van uitmaakt, is zichtbaar dat het percentage behaalde startkwalificaties behaald door een diploma op havo-vwo niveau in alle subregio's op een ongeveer gelijk niveau ligt. Dit beeld is vergelijkbaar met de vorige metingen. Het percentage jongeren zonder startkwalificatie is nagenoeg even groot.

Figuur 19 – Behaalde startkwalificaties, 22-jarigen (%)



- Meer cijfers

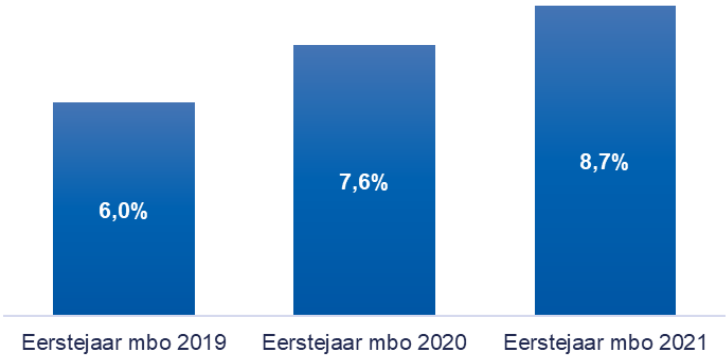
Uitgelicht: vergelijking behaalde startkwalificaties bij 22-jarigen, in meting 1 tot en met 6 (%)

	Meting 6	Meting 5	Meting 4	Meting 3	Meting 2	Meting 1
Geen startkwalificatie	17	16	15	15	14	14
Startkwalificatie via diploma havo/vwo	51	53	54	54	55	56
Startkwalificatie via diploma mbo-2/3/4	32	31	31	32	31	30
N totaal (= 100%)	12.427	12.696	12.333	12.270	11.952	12.176

Uitval in het mbo

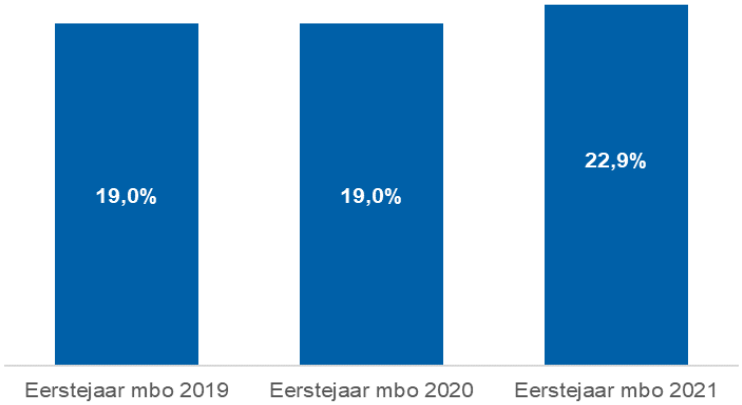
Elk jaar weer maken duizenden jongeren in de regio de overstap van vo naar mbo. Er is veel aandacht voor de keuze van een passende vervolgopleiding. Toch blijkt die keuze niet altijd de juiste te zijn voor de jongere. Als we terugkijken in de schoolloopbaan van de jongeren in de regio ontstaat een goed beeld van de ontwikkeling in uitval en switch in het eerste jaar van het mbo in de afgelopen jaren.

Figuur 20A – Uitval in het eerste verblijfsjaar van het mbo (%)



- Meer cijfers

Figuur 20B – Switch in het eerste verblijfsjaar van het mbo (%)



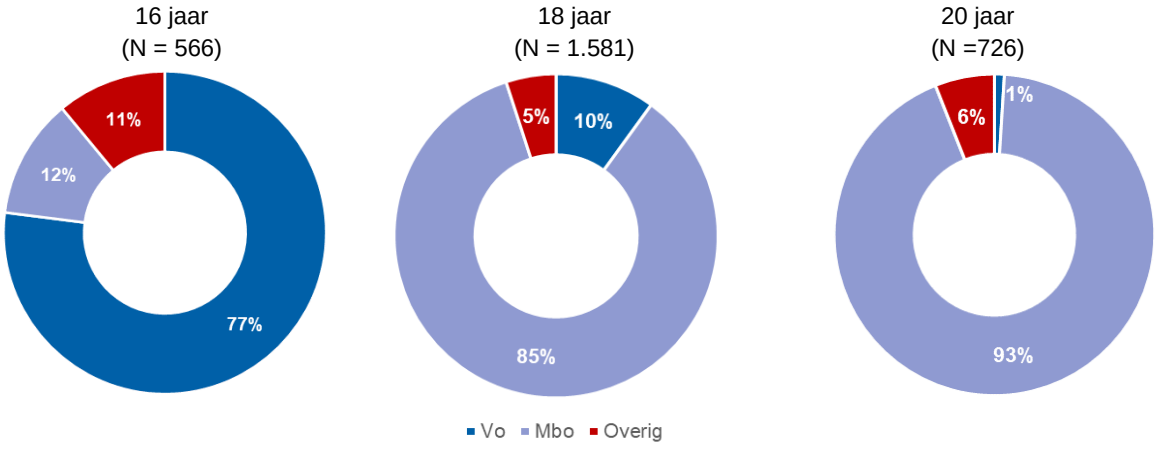
- Meer cijfers

De twee figuren laten het totale aantal opleidingsstakers (uitval en switch bij elkaar opgeteld) zien: 32 procent van de mbo-studenten die in 2021 zijn overgestapt naar het mbo stopt of wisselt in het eerste jaar van het mbo van opleiding. Zowel de groep studenten die stopt met hun opleiding en niet elders herstart (uitvallers), als de groep studenten die wisselt van opleiding (switch) is toegenomen. Voor uitvallers is deze stijging zowel absoluut als relatief het grootst. Dit beeld komt overeen met de stijging van vsv-cijfers in de RMC-regio en de door de mbo-instellingen uitgesproken verwachtingen. Ook landelijk is spake van een stijging in de uitval. Mogelijk is deze stijging een (verlaat) gevolg van corona-maatregelen. Studenten kregen door het online organiseren van voorlichtings- en intakeactiviteiten een minder goed beeld van de opleiding, wat een stijging in het aantal uitvallers veroorzaakt. Daarnaast zou de stijging van jongeren met psychische klachten[17] en andere problematiek ook kunnen zorgen voor meer uitval.

Ongeoorloofd verzuim

Verzuim kan een voorbode zijn voor uitval. Voor circa de helft van de 18-jarige mbo-studenten die uitvallen in het eerste jaar zijn één of meerdere verzuimmeldingen gedaan voorafgaand aan de uitval. Tegelijkertijd vallen de meeste verzuimers niet uit. Toch is ongeoorloofd verzuim op zichzelf al problematisch, omdat studenten of leerlingen een deel van het onderwijs missen. Het aantal meldingen van verzuim neemt toe als de leeftijd van de jongeren stijgt naar 18 jaar. Het percentage verzuimers in het mbo is hoger dan in het vo. Zeker vanaf 18 jaar komen bijna alle verzuimers uit het mbo. Het beeld is echter vertekend, omdat verzuim binnen het hbo/wo niet centraal wordt gemeld. Wanneer de ontwikkeling over de jaren wordt bekeken is te zien dat voor alle peilgroepen (16, 18 en 20 jaar) een steeds groter deel afkomstig is uit het mbo. Dit heeft waarschijnlijk te maken met verbetering van de verzuimregistratie in het mbo.

Figuur 21 – Ongeoorloofd verzuim naar onderwijssoort, per peilgroep (%)



- Meer cijfers

Het aantal *leerlingen* met ten minste één verzuimmelding is iets meer dan dan 7.300. In de vierde en vijfde metingen zagen we als gevolg van de (gedeeltelijke) schoolsluitingen een forse daling in het totale aantal *verzuimmeldingen*. Voor corona waren dit er circa 17.000, in de vorige twee metingen circa 12.000 en 13.000. In deze meting zijn er ruim 17.000 verzuimmeldingen geregistreerd. Daarmee lijkt het aantal meldingen in deze meting weer terug naar 'normaal'. Vanuit de mbo-instellingen in de regio

[17] CBS (2022), *Mentale gezondheid jongeren afgenomen,* https://www.cbs.nl/nl-nl/nieuws/2022/22/mentale-gezondheid-jongeren-afgenomen

wordt echter wel aangegeven dat corona een doorwerking heeft gehad op zowel de verzuimregistratie van mbo-instellingen als het verzuimgedrag van studenten. Er wordt aangegeven dat er tijdens de coronapandemie bij studenten (net als in veel beroepen) meer ruimte was om hun studietijden zelf in te delen. Vanuit de mbo-instellingen wordt benoemd dat studenten dit ook na de coronamaatregelen zijn blijven doen, met meer verzuim als resultaat. Deze vorm van verzuim hoeft volgens de betrokkenen niet automatisch invloed te hebben op de prestaties van studenten en hun kansen op succes in het mbo. Mbo-instellingen geven hierover aan dat er in de verzuimregistratie daarom vaker gekeken wordt naar de reden van verzuim en de kwaliteit van de deelname in lessen, in plaats van de kwantitatieve aanwezigheid. Ten tweede geven betrokkenen aan dat corona ook van invloed is (geweest) op de nauwkeurigheid van de verzuimregistratie en het strikt bijhouden van aan- en afwezigheid. Een vergelijking met metingen voor de corona-crisis op basis van alleen de verzuimcijfers, geeft dus geen volledig beeld.

Conclusie
Cijfers van het ministerie van OCW en de cijfers uit deze meting laten zien dat het aantal nieuwe voortijdig schoolverlaters in de RMC-regio in 2021-2022 sterk is gestegen. Deze stijging is ook landelijk zichtbaar en wordt verklaard door corona-effecten en de krappe arbeidsmarkt. Vooral met 18 jaar neemt het aantal voortijdig schoolverlaters sterk toe als gevolg van het einde van de kwalificatieplicht.

Op 22-jarige leeftijd heeft bijna 9 procent van de jongeren het onderwijs zonder startkwalificatie verlaten. Voor het grootste deel (6,8%) betreft het vsv'ers, daarnaast gaat het om jongeren waar sprake is van eindonderwijs (pro, vso, entree) zonder startkwalificatie. Van alle 22-jarige vsv'ers is 72 procent afkomstig uit het mbo.

De werk- en inkomenssituatie van vsv'ers is al jaren stabiel. In het afgelopen jaar heeft driekwart gewerkt en 55 procent heeft inkomsten boven het niveau van het wettelijk minimum loon. Corona en veranderingen op de arbeidsmarkt lijken geen invloed te hebben op deze groep jongeren. Desondanks blijft de situatie op de arbeidsmarkt van veel van deze jongeren kwetsbaar, en hun kansen op het kunnen opbouwen van een zelfstandig bestaan en het voorzien in hun eigen inkomen lijken beperkt.

Het totale aantal opleidingsstakers in het eerste jaar van het mbo is gestegen naar ruim dertig procent. We zien een stijging in zowel het aantal opleidingsstakers dat met een andere opleiding herstart (switcht), als een stijging in het aantal jongeren dat uitvalt. Met name het aantal uitvallers is sterk gestegen. Hierdoor zien we dat relatief gezien een minder groot deel van de opleidingsstakers in het eerste jaar van het mbo herstart met een nieuwe opleiding. In deze meting switcht driekwart van de opleidingsstakers. In de vorige meting was dat deel nog 87 procent.

Tot slot is er gekeken naar de prevalentie van ongeoorloofd verzuim. Na twee jaren waarin het aantal meldingen veel lager lag door schoolsluitingen, zien we in deze zesde meting weer een vergelijkbaar aantal meldingen met vóór corona. Over het hele schooljaar werden er circa 17.000 meldingen gedaan. Als gevolg van de coronaperiode wordt er volgens de mbo-instellingen zowel door studenten als in de registratie van verzuim door de mbo-instellingen anders met verzuim omgegaan. Een vergelijking op basis van alleen de verzuimcijfers geeft dus geen volledig beeld.

© KBA Nijmegen